Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ
ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 204 (8444). 25 октябрь, 1984 йил ● ПАЙШАНБА Баҳоси 3 тийин.

КПСС XXVI СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

БАРЧА СОВЕТ КИШИЛАРИ СИНГАРИ ЎЗБЕКИСТОН МЕҲНАТКАШЛАРИ ҲАМ КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ БОШ СЕКРЕТАРИ ЎРТОҚ К. У. ЧЕРНЕНКОНИНГ КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ОКТЯБРЬ (1984 ЙИЛ) ПЛЕНУМИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИНИ, СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ РАИСИ ЎРТОҚ Н. А. ТИХОНОВ ДОКЛАДИНИ ВА УШБУ ПЛЕНУМДА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН ҚАРОРНИ ЗЎР ҚИЗИҚИШ БИЛАН ЎРГАНИБ ЧИҚМОҚДАЛАР. УЛАР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛДОРЛИГИНИ ОШИРИШ УЧУН СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚА БАЙРОҒИНИ ЯНАДА БАЛАНД КЎТАРМОҚДАЛАР.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРИ

МАМЛАКАТ ОЗИҚ-ОВҚАТ ФОНДИНИ МУТТАСИЛ ОШИРИБ БОРИШ МАҚСАДИДА УЗОҚ МУДДАТЛИ МЕЛИОРАЦИЯ ПРОГРАММАСИ, МЕЛИОРАЦИЯ ҚИЛИНГАН ЕРЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

Совет кишилари партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари қарорларини амалга ошира бориб, хўжалик ва маданий қурилишнинг мураккаб ва масъулиятли вазифаларини бажариш учун зўр илҳом билан меҳнат қилмоқдалар. Ижтимоий ишлаб чиқаришни анчагина ўстиришга эришилди, халқ фаровонлиги муттасил ошмоқда.

Агросаноат комплексини ва унинг асосий бўғини — қишлоқ хўжалигини ҳар томонлама ривожлантириш, СССРнинг Озиқ-овқат программасини изчиллик билан бажариш мамлакатнинг иқтисодий потенциалини янада мустаҳкамлашга ёрдам бермоқда. КПСС Марказий Комитетининг 1982 йил май Пленуми қарорларига мувофиқ аграр сектордаги хўжалик механизми ва бошқарув такомиллаштирилмоқда, колхоз ва совхозларнинг экономикаси мустаҳкамланмоқда, қишлоқда социал ўзгартишлар амалга оширилмоқда. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, аввало гўшт, сут, тухум, картошка, сабзавот етиштириш ва харид қилиш кўпаймоқда. Бу эса аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашни яхшилашга ижобий таъсир ўтказмоқда.

Коммунистик партия ўзининг аграр сиёсатида бутун халқ хўжалигини планли ривожлантиришнинг энг муҳим шарти бўлмиш қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг барқарорлигини оширишга бениҳоя зўр аҳамият бермоқда. Бу мақсадга эришишда деҳқончиликни интенсивлаш ва унинг маҳсулдорлигини оширишнинг қудратли воситаси — мелиорация ҳал қилувчи роль ўйнайди. Қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва химиялаш билан бирга мелиорация ерларнинг унумдорлигини оширишни, қишлоқ хўжалик экинзорларидан, моддий-техника ва меҳнат ресурсларидан ғоят оқилона фойдаланишни таъминлайди.

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми партиямиз ишлаб чиққан мамлакатдаги ерларни кенг мелиорациялаш йўли изчиллик билан амалга оширилиши натижасида қишлоқ хўжалик экинзорларини янгилаш соҳасида жуда катта иш ўтказилганлигини таъкидлайди. Катта гидромелиорация иншоотлари барпо этилди, илгари ишга туширилган суғориш ва захкетказиш системалари замонавий техника асосида қайта қурилмоқда. КПСС Марказий Комитетининг 1966 йил май Пленумидан кейинги даврда мелиорация қилинган ерлар майдони 17 миллион гектардан 33 миллион гектарга етди. Жумладан, 19 миллион гектар суғориладиган ва 14 миллион гектар захи қочирилган бу ерлар эндиликда деҳқончилик маҳсулотининг учдан бир қисмини бермоқда. Шоли ва пахтанинг ҳаммаси, сабзавотнинг тўртдан уч қисми, мева ва узумнинг ярми суғорма ерларда етиштирилмоқда. Мелиорация қилинган ерлардан олинаётган маккажўхори дони ва ем-хашак анча кўпайди.

Шу билан бирга амалга оширилаётган тадбирлар деҳқончилик ва чорвачиликни ривожлантиришнинг етарли даражадаги барқарорлигини, уларнинг маҳсулдорлигини оширишни ҳамиша ҳам таъминлаётгани йўқ. Аввало, кейинги йилларда тез-тез такрорланаётган қурғоқчиликлар қишлоқ хўжалигига жуда сезиларли зарар етказмоқда. Бу ҳол қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ҳажмлари анчагина ўзгариб туришига олиб келмоқда, аҳолини шу маҳсулотлар билан таъминлашда тиғизлик келтириб чиқармоқда, умуман экономикага таъсир қилмоқда. Мелиорацияни ривожлантиришнинг шу пайтгача эришилган даражаси ҳали мамлакатнинг бир қанча районларида вужудга келаётган ноқулай об-ҳаво шароитлари оқибатларининг ўрнини тўла-тўкис боса олмаяпти. Шу сабабли қишлоқ хўжалигининг барқарорлигини янада оширишни, дон, ем-хашак, деҳқончилик ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштиришни муттасил кўпайтиришни таъминлайдиган янги, кенг миқёсли тадбирлар талаб қилинади.

КПСС Марказий Комитети коммунистларнинг, агросаноат комплекси тармоқлари, машинасозлик, қурилиш индустрияси, химия, энергетика барча меҳнат коллективларининг куч-ғайратларини Марказий Комитет Сиёсий бюросининг топширувига биноан ишлаб чиқилган ҳамда сув хўжалиги қурилиши ва мелиорация қилинган ерлардан мўл ҳосил олиш учун улардан юқори самарали фойдаланиш соҳасида орттирилган тажрибани ва фан-техника тараққиётининг энг янги ютуқларини ўзида мужассамлаштирган узоқ муддатли мелиорация программасини амалга оширишга қаратиш зарур деб ҳисоблайди.

Биринчи галда барпо этилган мелиоратив системаларни ишлатишдаги, суғориладиган ва захи қочирилган ерларда қишлоқ хўжалик экинлари етиштиришнинг илғор технологияларини жорий этишдаги мавжуд камчилик ва нуқсонларни тугатиш лозим. Кўпгина хўжаликларда деҳқончилик маданиятини ошириш тўғрисида тузук ғамхўрлик қилинмаётганлигига, зарур миқдорда ўғит, мелиорант солинмаётганлигига, меҳнатни ташкил қилиш ва рағбатлантиришнинг илғор формалари суст жорий этилаётганлигига, оммавий касблардаги малакали кадрларни тайёрлашга ва уларнинг мустаҳкам ўрнашиб қолишига етарли эътибор берилмаётганлигига тоқат қилиб бўлмайди. Натижада майдонларнинг талайгина қисмида узоқ вақт мобайнида лойиҳада белгиланган ҳосилдорликка эришилмаяпти, давлат сарфлаётган маблағлар эса ҳали керакли самарани бермаяпти.

Сув хўжалиги қурилишини янада такомиллаштириш ва ишларнинг сифатини яхшилашга доир кечиктириб бўлмайдиган чоралар кўриш талаб этилади. Ҳамон маблағларни сочиб юборишга, улардан бошқа мақсадларда фойдаланиш фактларига йўл қўйилмоқда, чала қолган қурилишлар ҳажми секинлик билан камайтирилмоқда. Барча объектларда ҳам қурилишдаги комплекслилик асло таъминланаяпти, деб бўлмайди, мелиорация қилинган ерларни ўзлаштирувчи хўжаликларни ташкил этиш орқада қолмоқда. План органлари, сув хўжалиги ва қишлоқ хўжалиги органлари мавжуд системаларни реконструкциялаш ва ремонт қилишга, маданий-техника ишларини зарур ҳажмларда ўтказишга етарли баҳо бермаяптилар. Мелиорация системаларини лойиҳалаш ва қуриш чоғида капитал маблағлардан фойдаланишнинг йўналишлари ва қайсиниси биринчи навбатда эканлиги ҳамиша ҳам чуқур асосланаётгани йўқ, барпо этилаётган иншоотларнинг юксак даражада пишиқ-пухталигини, сарфланаётган маблағларнинг тезда қопланишини таъминловчи замонавий инженерлик ечимлари ҳамма жойда қўлланиляпти, деб бўлмайди.

СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, СССР Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги, агросаноат бирлашмалари кўпинча баҳамжиҳат иш кўрмай, сусткашлик қилмоқдалар, мелиорацияни янада ривожлантиришга доир кўпгина туб масалаларни етарлича қатъият билан ҳал этмаяптилар. Улар иш ҳажми кўрсаткичлари билан қаноатланиб қолиб ер ва сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш, сув хўжалиги системаларининг пухта ишлашини таъминлаш учун, капитал маблағлар ва мелиорация қилинган ерлар самарадорлигини ошириш учун сув хўжалиги ташкилотларининг, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ҳамда мутахассисларига нисбатан тегишлича талабчанлик қилмаяптилар. Бир қанча жойларда партия ташкилотлари колхозчиларнинг, совхоз ходимларининг, мелиораторлар, қурувчиларнинг меҳнат коллективларида ташкилотчилик ва сиёсий-тарбиявий ишларни етарлича олиб бормаяптилар, шу коллективларнинг куч-ғайратларини қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришнинг барча резервларини ишга туширишга суст йўналтирмоқдалар.

Ерларни ўзгартириш юзасидан ўн иккинчи беш йилликка ҳамда истиқболга мўлжаллаб белгиланган вазифаларнинг кўлами ва аҳамияти барча бўғинлардаги кадрларни ишга давлат нуқтаи-назаридан муносабатда бўлиш руҳида тарбиялашни, уларнинг ишчанлик малакасини ошириш, мелиорация ишларини самарали олиб бориш ва яхшиланган ерларда хўжалик юритиш натижалари учун масъулиятни кучайтириш тўғрисида кун сайин партиявий ғамхўрлик қилишни талаб этади.

КПСС Марказий Комитети Пленуми қарор қилади:

1. Мамлакат экономикасини янада ривожлантириш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлашнинг асосий йўналишлари, озиқ-овқат фондини барқарор кўпайтириб боришда мелиорациянинг ролини ошириш тўғрисида КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг Пленумда сўзлаган нутқида баён этилган қоида ва хулосалар тўла-тўкис маъқуллансин. Партия, совет ва хўжалик органлари, жамоат ташкилотлари ва меҳнат коллективлари ўзларининг амалий фаолиятларида шу қоида ва хулосаларга доимо амал қилсинлар.

2. Ерларни мелиорациялаш ҳамда мелиорация қилинган ерлардан фойдаланиш самарадорлигини оширишнинг ўн иккинчи беш йилликка ва 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси тасдиқлаган ҳамда Сиёсий бюро аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. А. Тихонов докладида баён этилган узоқ муддатли программаси маъқуллансин.

Ҳар бир хўжалик белгиланган муддатларда лойиҳада кўзда тутилган ҳосилдорликка эришиб, барча суғориладиган ва захи қочирилган ерлардан юксак самара билан фойдаланишни;

мамлакат жанубида — Шимолий Кавказда, Поволжье, Украина ва Молдавияда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш гарантияланган йирик зоналарни вужудга келтириш мақсадида суғориладиган деҳқончиликни жадал ривожлантиришни;

Ўрта Осиё республикаларида, Қозоғистонда ва Закавказьеда ирригация қурилишларини давом эттиришни;

РСФСРнинг Ноқоратупроқ зонасида, Сибирь ва Узоқ Шарқда, Украинанинг Полесьесида, Белоруссияда, Болтиқ бўйида мелиорация ишлари комплексини амалга оширишни;

колхозлар, совхозларда, хўжаликлараро бирлашмаларда, маҳаллий сув манбаларидан, ер ости сувларидан, лиман усулидаги суғоришдан фойдаланиб, суғориладиган участкаларни кенгайтиришни шу программанинг бош йўналишлари деб ҳисоблансин.

СССР Министрлар Совети, СССР Госплани, министрликлар ва идоралар, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари иқтисодий ва социал ривожланишнинг йиллик ҳамда перспектив планларида мелиорация программасида кўзда тутилган топшириқларни сўзсиз бажариш учун капитал маблағ ва моддий ресурслар тўла ҳажмда ажратиб берилишини таъминласинлар.

3. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, область, округ, шаҳар, район партия комитетлари, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, СССР Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги, СССР Госкомсельхозтехникаси, совет органлари, агросаноат бирлашмалари, бошланғич партия ташкилотлари, хўжалик раҳбарлари узоқ муддатли мелиорация программасидан келиб чиқадиган вазифаларни муваффақиятли бажаришга доир актив ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишларни авж олдириб юборсинлар.

Қишлоқ хўжалик ва сув хўжалиги корхоналари раҳбарлари ҳамда мутахассисларининг, меҳнат коллективларининг мелиорация қилинган ерлардаги ишнинг пировард натижалари учун иқтисодий ва маънавий масъулияти ҳамда манфаатдорлиги кучайтирилсин. Деҳқончиликни юксак даражада интенсив юритишни, барча қишлоқ хўжалик экинларининг программалаштирилган ҳосили ҳар йили олинишини таъминлайдиган агротехник, технологик, ташкилий тадбирларнинг бутун комплекси ўз вақтида аниқ бажарилишига эришилсин. Мелиорация қилинган экин майдонларини минерал ўғитлар, химиявий мелиорант ва пестицид моддалар билан, техника, серҳосил нав ва гибридларнинг уруғликлари билан тўла таъминлаш тўғрисида белгиланган тартибга қатъий амал қилинсин. Торф қазиб олишни ва ундан ўғит сифатида фойдаланишни кўпайтириш, шунингдек оҳак ҳамда бошқа оҳакли материаллар ишлаб чиқариш ва етказиб бериш чоралари кўрилсин. Ерларни сифат жиҳатдан яхшилаш, мелиорация системаларини реконструкция қилиш ва уларнинг техника даражасини ошириш, пухта ишлатиш хизматини ташкил этиш борасидаги ишлар анча кучайтирилсин. Суғоришда сувни тежаб сарфлаш тадбирлари системаси амалга оширилсин, илғор суғориш усуллари кенгроқ жорий этилсин.

Суғориладиган ва захи қочириладиган ерлардаги колхоз ҳамда совхозларда ишлаш учун малакали кадрлар тайёрлаш ташкил этилсин.

4. СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, СССР Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги, партия ва совет органлари зиммасига сув хўжалиги қурилишини ташкил этишга доир жами ишларни яхшилаш юзасидан амалий чоралар кўриш, КПСС Марказий Комитетининг капитал маблағлар самарадорлигини ошириш, ишлаб чиқариш қувватларини барпо этиш ва ўзлаштириш муддатларини қисқартириш тўғрисидаги, зарур ресурсларни бундан буён ҳам энг муҳим қурилишларга жамлаш ҳақидаги талаблари бажарилиши устидан контролликни кучайтириш вазифаси юклансин. Мелиорация қилинадиган ерларда комплекс қурилиш, жумладан қишлоқ хўжалигини ташкил этиш, йўллар қуриш, шунингдек уй-жойлар, болалар муассасалари, маданий-маиший объектлар ўз вақтида фойдаланишга топширилиши таъминлансин, бунга мелиорациялашга сарфланаётган маблағлардан фойдаланиш самарадорлигини оширишнинг энг муҳим шарти деб қаралсин.

5. КПСС Марказий Комитети Пленуми мелиорация программасини амалга оширишда фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга муҳим аҳамият беради.

СССР Фан ва техника давлат комитетига, СССР Фанлар академияси, ВАСХНИЛ, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, СССР Мева-сабзавот хўжалиги министрлигига, СССР Гидрометеорология ва табиий муҳитни контрол қилиш давлат комитетига илмий муассасаларнинг мамлакатнинг турли табиий иқлим зоналарига тадбиқан суғориладиган ва захи қочирилган ерлар шароитида деҳқончилик маҳсулдорлиги ва барқарорлигини ошириш, интенсив типдаги янги нав ва гибридлар селекцияси проблемаларини тадқиқ этиш ишларини яхшилаш топширилсин. Мелиорациянинг иқтисодий самарадорлиги масалаларига, техника жиҳатидан мукаммал суғориш ва зах қочириш системаларини, мелиорация, ремонт-тиклаш ишлари ҳамда қишлоқ хўжалик ишларини бажариш учун замонавий машиналар ишлаб чиқиш ва яратишга эътиборни кучайтириш керак. Фан ютуқлари ва илғор тажрибани сув хўжалиги қурилиши ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришига жорий этиш тезлаштирилсин.

Сув ресурсларини регионлар бўйича қайта тақсимлаш ва оқилона фойдаланишнинг илмий асосланиши анча оширилсин, атроф муҳитни муҳофаза қилиш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилинсин.

6. СССР Госплани, СССР Госснаби, машинасозлик, химия, энергетика ва бошқа саноат тармоқлари министрликлари ишлаб чиқилган программага қатъий мувофиқ равишда юқори сифатли ва пухта машиналар, материаллар ҳамда асбоб-ускуналар етказиб беришни таъминласинлар. Бирмунча мукаммал, серунум ва тежамли ер қазиш ҳамда мелиорация машина-механизмларини, приборларни, сув хўжалиги иншоотларини автоматлаш ва телемеханизациялаш воситаларини, мелиорация системаларини ремонт қилиш ва ишлатиш учун махсус мўлжалланган машиналар ҳамда ускуналарни яратиш соҳасидаги ишлар кучайтирилсин, уларни кўплаб ишлаб чиқаришни ўзлаштириш жадаллаштирилсин.

Саноат корхоналарининг партия ташкилотлари, колхозлар, совхозларни, сув хўжалиги ташкилотларини суғориладиган ва захи қочирилган ерлардан самарали фойдаланиш, янги мелиорация системаларини қуриш, мавжудларини реконструкциялаш, ремонт қилиш ва ишлатиш учун зарур бўлган техника, химиялаш воситалари, полимер материаллар, бошқа ресурслар билан таъминлаш юзасидан белгиланган топшириқлар қандай бажарилаётганлигини муттасил назорат қилиб турсинлар. Меҳнат коллективлари ана шу топшириқларни ошириб адо этиш учун қўшимча резерв ва имкониятларни қидириб топишга йўналтирилсин.

7. КПСС Марказий Комитети Пленуми ерларни мелиорациялаш соҳасидаги янги катта вазифаларни ҳал этиш партия раҳбарлигининг услуб ва методларини янада такомиллаштиришни талаб этади деб таъкидлайди. Ташаббускорлик ва ишчанликни бутун чоралар билан ривожлантириш ва рағбатлантириш, интизом ва тартибни мустаҳкамлаш, контролнинг таъсирчанлигини ошириш, меҳнат коллективларида социалистик мусобақани активлаштириш, уларнинг куч-ғайратларини капитал маблағлардан ва мелиорация қилинган ерлардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш борасидаги конкрет вазифаларни ҳал этишга қаратиш зарур. Хўжалик ҳисобидаги бригада пудратини, мелиорация қилинган ерларда лойиҳада белгиланган ҳосилдорликни оширган илғор хўжаликларнинг тажрибасини кенг жорий этиш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилинсин. Шу вазифаларни бажаришда партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг, маҳаллий Советларнинг роли кучайтирилсин.

Марказий, республика, маҳаллий газеталар, телевидение ва радио эшиттириш редакциялари, СССР Кинематография давлат комитети мелиорацияни янада ривожлантириш планлари қандай амалга оширилаётганлигини, ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторларининг ютуқларини кенг кўламда ёритсинлар, мамлакат Озиқ-овқат программасини бажаришда мелиорациянинг роли ва аҳамиятини кўрсатиб турсинлар.

* * *

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми коммунистлар, барча меҳнаткашлар ерларни мелиорациялашни ривожлантиришнинг узоқ муддатли программасини ғоят муҳим хўжалик-сиёсий аҳамиятига молик вазифа сифатида қабул қиладилар, деб қатъий ишонч билдиради. Шу вазифанинг ҳал этилиши экономиканинг аграр секторини барқарор ривожлантиришга, шу асосда совет кишиларининг фаровонлигини янада оширишга актив кўмаклашади.

ОБЛАСТЬ МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ:

● БЕКОБОД

«ПОБЕДА» колхозининг Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган пахтакор Қурбон Иброҳимов бошчилик қилаётган бригадаси пахтакорлари 151 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 33 центнердан пахта йиғиштириб олиб, планни бажардилар. Она-Ватанга 500 тонна хомашё етказиб берилди. Шуниси диққатга сазоворки, бу ҳосилнинг 80 проценти фақат биринчи сортга сотилди. Мавлон Боймуродов, Сайдулла Бухорбоев, Мамат Абдурасулов сингари механик-ҳайдовчилар 100—150 тоннадан пахта тердилар. Бригада деҳқонлари яна 100 тонна пахта топшириш юзасидан мажбурият қабул қилишди.

●КОММУНИСТИК

«Правда» колхозининг 1-участкаси деҳқонлари ғалаба рапортига имзо чекдилар. 404 гектар ернинг ҳар гектаридан 36 центнердан «оқ олтин» йиғиштириб олинди, давлатга жами 1461 тонна пахта топширилди. Бу ғалабага Сергей Ким, Цой Чен Шек ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадалар коллективлари катта ҳисса қўшдилар. Участка деҳқонлари 42 центнерлик мажбуриятни ҳам тезроқ уддалаш учун астойдил меҳнат қилишяпти.

●ЧИНОЗ

АЙНИ кунларда район пахтакорларига 6 мингдан зиёд мактаб ўқувчилари йиғим-теримда яқиндан ёрдам беришаяпти. Уларнинг ҳиммати билан ҳар куни хирмонга 150—180 тоннадан пахта тўкилмоқда. Ёш ҳашарчиларнинг мавсум бошидан буён терган «оқ олтин»лари 7100 тоннадан ошиб кетди. Район халқ маорифи бўлими ҳозиргача тўрт-беш тоннадан пахта терган ўқувчилардан Бахтиёр Аюпов, Отқиной Юсупова, Абдурасул Жўрабоев, Ориф Бойматов, Раҳима Муродова ва Баён Кўшкинбековларнинг ота-оналарига ташаккурнома юборди.

●ОҚҚЎРҒОН

ҲАШАРЧИЛАР ўртасидаги социалистик мусобақанинг навбатдаги беш кунлигига якун ясалди. Унда энг юқори натижага эришган Тошкент районидаги 37-ҳунар-техника билим юрти талабалари ғолиб чиқишди ва кўчма Қизил байроқни қўлга киритишди. Айни кунларда билим юртининг 200 нафар талабаси «Оққўрғон» совхози далаларида фидокорона меҳнат қилмоқда. Уларнинг мавсум бошидан буён терган пахталари 100 тоннадан ошиб кетди. Аноргул Назарова, Лола Ҳамроева, Гулнора Солиҳова, Сурайё Холдорова сингари талабалар айни кунларда ҳам 50 килограммдан ошириб пахта теришаётир.

● ҒАЛАБА

РАЙОННИНГ меҳнат ветеранлари ҳам пахта йиғим-теримида яқиндан ёрдам беришяпти. 120 нафар пенсионерларнинг ҳар бири шу кунгача 1,5 тоннадан пахта териб берди. Уларнинг ҳозиргача уйган «оқ олтин» хирмонлари 62 тоннага етди. Ҳабибулла ота Юсупов, Олимжон ота Маллабоев, Николай Захаров сингари меҳнат ветеранлари ҳар куни 40—45 килограммдан пахта териб, барчага ибрат бўлишяпти.

●ПИСКЕНТ

СВЕРДЛОВ номли колхозда навбатдаги беш кунлик мусобақага якун ясалди. Кўпмингкилограммчи теримчилар ўртасидаги беллашувда энг юқори натижага эришган Замира Ражабова шарафига шон-шуҳрат байроғи кўтарилди. Бу моҳир теримчининг ҳозиргача терган пахтаси 8 тоннадан ошди. Замира яна икки тонна пахта териб, хирмонини ўн тоннага етказишга аҳд қилди.

ХУШХАБАР КЕТИДАН ХУШХАБАР

ТОЛАСИ ПИШИҚ, СИФАТЛИ

ЯНГИЙЎЛ РАЙОНИДАГИ «КОММУНИЗМ» КОЛХОЗИ ПАХТАКОРЛАРИ ПЛАННИ БАЖАРИБ, ШУ КУНЛАРДА 40 ЦЕНТНЕРЛИК МАРРАНИ ЭГАЛЛАШ УЧУН КУРАШМОҚДАЛАР

Ишлаб чиқаришга фан ютуқлари ва илғор тажрибаларни изчиллик билан жорий этиш қандай ажойиб самаралар беришини бу машъал колхоз мисолида яққол кўриш мумкин. Ўз вақтида вилтга чидамли бўлган ва колхоз ва совхозларга катта иқтисодий фойда келтирган «Тошкент» нави ҳам дастлаб шу хўжаликда синаб кўрилиб, ҳаётга йўлланма олган эди.

Колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Маҳмуд Исматов ва хўжаликнинг мутахассислари, тажрибакорлари селекционер олимлар билан ҳамкорликни муттасил давом эттирдилар. Ҳар йили олимлар томонидан яратилган пахтанинг янги навлари маълум участкаларга экилиб, синаб кўрилади. Ана шу синов жараёнида С-48—80 нави ўзининг серҳосиллиги, касалликка чидамлилиги, толасининг пишиқлиги билан деҳқонлар эътиборини тортди.

Беш йилликнинг тўртинчи йилида колхоздаги мавжуд пахта майдонларининг деярли ҳаммасига ана шу нав чигити экилди. Ернинг табиий намига ундирилиб, гектарларда мўлжалдаги соғлом кўчатлар сақлаб қолиниб, ҳосили пишиб-етилгунча агротехника қоидаларига қатъий риоя қилинган ҳолда парваришланди. Шундай қилиб пайкалларда эртаги, мўл, сифатли ҳосил етиштирилди.

Йиғим-терим ишларига мавжуд техника тўла сафарбар этилди. Далаларда 25 та пахта териш машинаси унумли ишлатилди. Қўл терими ҳам намунали ташкил этилди. Натижада пахта териш ва давлатга топшириш жадаллик билан борди. Белгиланган график ортиғи билан бажарилди. Энг муҳими шуки, давлатга топширилган пахта асосан юқори сортларга қабул қилинди.

Машъал колхоз пахтакорлари 1315 гектар ернинг ҳар гектаридан 33,1 центнердан ҳосил олиб, планни муддатидан илгари бажардилар. Машина теримида А. Исоқжонов, Х. Ғуломов, И. Икромов сингари механик-ҳайдовчилар юқори кўрсаткичларга эришдилар. Улар хирмонга 120—140 тоннадан пахта топширдилар. Раҳим Жалолов, Пўлат Далабоев ўртоқлар бошлиқ бригадалар планнинг бажарилишига, айниқса, салмоқли ҳисса қўшдилар.

Хўжалик далаларида йиғим-терим ишлари қизғин давом этмоқда. Бригадалар, звенолар қолган ҳосилнинг сўнгги килограммларигача нобуд қилмай йиғиб-териб олиш учун барча имкониятларни ишга солмоқдалар.

ҲОСИЛ ЧЎҒИ КЎП

БЎКА районидаги «Партия XX съезди» колхози пахтакорлари мажбурият ҳисобига «оқ олтин» топшира бошладилар. Хўжалик деҳқонлари 1240 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 32 центнердан ҳосил йиғиштириб олиб, йиллик планларини муддатидан илгари бажардилар. Давлат қабул пунктларига 3960 тонна пахта етказиб берилди.

Эришилган ғалабага ҳар гектар ердан ҳозиргача 35—37 центнердан пахта топширган Нур Турсунов, Неъмат Жўраев, Сафар Мансуров, Тўхтабой Кенжаев ўртоқлар бошчилик қилаётган бригадаларнинг коллективлари салмоқли ҳисса қўшдилар.

Хўжаликда машина терими ҳам яхши ташкил этилди. Умумий ҳосилнинг 80 проценти «зангори кема»лар ёрдамида йиғиштириб олинди. 24 та терим машинасининг ҳар бирида ўртача 100 тоннадан пахта теришга эришилди. О. Ибодуллаев, С. Ҳошимов, М. Қосимов сингари механик-ҳайдовчилар 120—125 тоннадан «оқ олтин» териб, мусобақада карвонбошилик қилишмоқда.

Колхоз пахтакорлари давлатга яна 540 тонна «оқ олтин» етказиб бериш учун курашяптилар.

ОҚ ОЛТИН • ВАТАНГА

ОБЛАСТИМИЗ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА ШУ ЙИЛ 24 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи устун — районлар; иккинчи устун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи устун — мавсум бошидан буён; тўртинчи устун — шу жумладан бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи устун — мавсум бошидан буён:

Коммунистик	0,72	89,72	0,56	95,93
Ғалаба	0,91	89,34	0,28	79,52
Бўка	1,00	89,26	0,64	80,17
Бекобод	1,07	87,48	0,19	58,94
Оққўрғон	0,97	86,28	0,46	78,88
Чиноз	1,30	84,83	1,48	59,05
Пискент	1,04	84,67	0,42	69,33
Ўрта Чирчиқ	1,07	82,38	0,87	82,51
Янгийўл	1,37	81,80	0,84	50,77
Область бўйича	1,05	86,45	0,59	73,52

ОРЖОНИКИДЗЕ РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

Оржоникидзе район партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Унда ташкилий масала кўрилди.

М. К. Жалилова ўқишга кетганлиги муносабати билан район партия комитетининг секретари ва бюро аъзолигидан озод этилди.

Илгари Тошкент область партия комитетининг аппаратида ишлаб келган Г. С. Мирзаимова район партия комитети составига киритилди, район партия комитети бюросининг аъзоси ва секретари қилиб сайланди.

Пленум ишида область партия комитети пропаганда ва агитация бўлимининг мудири Э. Ш. Шодмонов иштирок этди.

МАМЛАКАТ ОЗИҚ-ОВҚАТ ФОНДИНИ МУТТАСИЛ ОШИРИБ БОРИШ МАҚСАДИДА УЗОҚ МУДДАТЛИ МЕЛИОРАЦИЯ ПРОГРАММАСИ, МЕЛИОРАЦИЯ ҚИЛИНГАН ЕРЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

КПСС Марказий Комитети Пленумида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раиси ўртоқ Н. А. ТИХОНОВ доклади

Ўртоқлар!

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси Константин Устинович Черненко ўзининг ёрқин, сермазмун нутқида социалистик экономиканинг етакчи секторларидан бири — қишлоқ хўжалигидаги ишларнинг аҳволини чуқур анализ қилиб, партия билан халқнинг навбатдаги вазифаларини ҳар томонлама асослаб берди.

Шу билан бирга у Пленумда муҳокама этилаётган масаланинг муҳимлигини алоҳида таъкидлади, мамлакат озиқ-овқат фондини муттасил ошириб бориш ишида мелиорациянинг ролини партиявий позициялардан туриб ёритиб берди. Константин Устинович нутқидаги қоида ва хулосалар барча партия, совет ва хўжалик органлари, жамоат ташкилотлари ва меҳнат коллективларининг КПСС XXVI съездида ишлаб чиқилган партия иқтисодий стратегиясини рўёбга чиқариш борасидаги амалий фаолиятида шубҳасиз қўлланма бўлиб қолади.

Аграр сиёсат КПСС иқтисодий стратегиясининг энг муҳим таркибий қисмидир. Унинг ҳозирги босқичи КПСС Марказий Комитетининг 1965 йил март Пленумида бошлаб берилган эди. У Марказий Комитетнинг кейинги Пленумлари ва партия съездларида янада ривожлантирилди. Мамлакатнинг 1990 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Озиқ-овқат программасини қабул қилган Марказий Комитет 1982 йил май Пленуми бу соҳада алоҳида роль ўйнади.

Шу сиёсатни амалга ошириш натижасида қишлоқ хўжалиги ва умуман агросаноат комплексини ривожлантиришнинг кўпгина масалалари ҳал этилди. Молиявий ва моддий ресурсларни қайта тақсимлаш йўли билан унинг ишлаб чиқариш фондлари сифат жиҳатидан янгиланди ва кенгайтирилди. Кейинги тўрт беш йилликда (1966—1985 йиллар) шу мақсадларга 740 миллиард сўм чамаси капитал маблағ сарфланди.

КПСС Марказий Комитетининг 1965 йил март Пленумидан кейин ўтган йиллар мобайнида жамоат қишлоқ хўжалигининг асосий ишлаб чиқариш фондлари 4,5 баравар кўпайди ва 300 миллиард сўмга яқинлашди. Меҳнатнинг энергия билан таъминланганлиги 3,6 баравар ортди. Қишлоққа юбориладиган минерал ўғит қарийб 4 баравар кўпайди. Қишлоқ хўжалиги ходимларининг турмуш ва меҳнат шароитларида муҳим ўзгаришлар юз берди. Иш ҳақи ортди, жамоат фондидан тўловлар кўпайди. Қишлоқда уй-жой, маданий-маиший объектлар ва йўллар қуриш кенгайиб бормоқда, аҳоли пунктларини газлаштириш кўпаймоқда.

Партия экономиканинг аграр секторида ишлаб чиқариш кучларини орттириш борасида кўрган чоралар йиллик ўртача қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлашни еттинчи беш йилликдаги 83 миллиард сўмликдан ўнинчи беш йилликда 124 миллиард сўмликка қадар кўпайтиришга имкон берди, бултур эса 135 миллиард сўмлик қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирилди. Шунинг асосида совет кишиларини озиқ-овқат ва саноат хом ашёси билан таъминлаш яхшиланди.

Шу билан бирга партия Марказий Комитетининг Пленумларида айтиб ўтилганидек, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни ўстириш суръатлари ҳали ҳам ошиб бораётган эҳтиёжларга мос келмаётир. Бу нарса қишлоқ хўжалигининг, агросаноат комплекси барча тармоқларининг самарадорлигини тобора матонат билан ошириб бориш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш вазифасини юклайди.

Бундан ташқари қишлоқ хўжалигимиз мураккаб иқлим шароитларида олиб борилаётганлигини назарда тутмаслик мумкин эмас. Бизда ҳайдаладиган ернинг 60 процентдан кўпи ва барча қишлоқ хўжалик ерларининг 70 процентга яқини қурғоқ районларда жойлашган. Ҳайдаладиган ерларнинг анча қисми намгарчилик районларидадир. РСФСРнинг Ноқоратупроқ зонаси, Сибирь ва Узоқ Шарқда, Белоруссияда, Болтиқ бўйи республикаларида захи ерлар айниқса кўп.

Кейинги йилларда қурғоқчилик тобора тез-тез бўлиб турибди. Бунинг оқибатлари эса ғоят сезиларлидир. Ноқулай об-ҳаво шароитлари экин ҳосилдорлигини анча камайтириб юборади, дон, ем-хашак ва бошқа деҳқончилик маҳсулотлари ялпи ҳосилида сезиларли ўзгаришлар вужудга келтиради. Масалан, ўнинчи беш йиллик мобайнида дон етиштиришдаги ўзгаришлар кўлами 58 миллион тоннага борди. Бу йилги қурғоқчилик ҳам анча зиён етказди.

КПСС Марказий Комитети ва ҳукумат қишлоқ хўжалигидаги ишларнинг аҳволини ҳамда Озиқ-овқат программаси қандай амалга оширилаётганлигини таҳлил этиб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш, бутун агросаноат комплексини янада ривожлантириш борасида узоқ муддатни кўзловчи катта кўламдаги қўшимча тадбирларни амалга оширишни зарур деб топдилар.

«Юксак даражада ривожланган, самарали ишлаб турган агросаноат комплекси халқ моддий фаровонлигини янада оширишнинг, мамлакат бутун халқ хўжалиги самарадорлигини ўстиришнинг зарур шартидир», — деб уқтириб ўтди Константин Устинович Черненко.

КПСС Марказий Комитети ва ҳукуматнинг мамлакат озиқ-овқат фондини муттасил кўпайтириб бориш мақсадида мелиорацияни янада ривожлантириш, мелиорация қилинган ерлардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш юзасидан ишлаб чиққан чоралари мана шу тадбирлар орасида марказий ўринда турибди. Константин Устинович Черненконинг ташаббуси билан тузилган узоқ муддатли мелиорациялаш программаси ушбу Пленумнинг муҳокамасига қўйилмоқда.

Мамлакатда мелиорация ишини янада юксалтириш катта социал-иқтисодий ва сиёсий аҳамиятга эга бўлиб, қишлоқ хўжалигинигина эмас, шу билан бирга умуман экономикани ҳам мутаносиб ривожлантиришнинг энг муҳим шартидир, деб бемалол айтиш мумкин.

Пленум қатнашчилари тайёрланган ҳужжат билан таниш бўлганликлари учун ҳам унинг баъзи, энг принципиал қоидалари хусусидагина тўхталиб ўтаман.

I. Мелиорация соҳасидаги ишларнинг асосий якунлари ва янги вазифалар

Аввало партия Марказий Комитетининг 1966 йил май Пленумидан кейин ерларни мелиорациялаш соҳасида олиб борилган ишларнинг якунларига тўхталиб ўтаман. Маълумки, ўша Пленум шу муҳим проблемага бағишланган эди.

Партия Марказий Комитети ва ҳукумат мазкур Пленум белгилаб берган йўлга амал қилиб, мелиорация ишларини ривожлантириш, сув хўжалиги ташкилотлари моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, суғориладиган ва захи қочирилган ерлардан фойдаланиш самарадорлигини оширишнинг катта масалаларини бир неча бор кўриб чиқдилар. Партия ва совет органлари, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги ташкилотлари ,министрликлар ва идоралар ,совхоз ва колхозларнинг меҳнаткашлари партия ва ҳукумат мелиорацияни ривожлантириш борасида ишлаб чиққан тадбирларни амалга ошириш юзасидан катта ишлар қилдилар.

Марказий Комитетнинг 1966 йил май Пленумидан бошлаб ҳамда шу беш йилликда мелиорация мақсадларига 115 миллиард сўмга яқин капитал маблағ сарфланди. Ерларни мелиорациялаш борасидаги ишларни бажариш учун зарур ишлаб чиқариш базаси яратилди. Сув хўжалиги ташкилотлари ер қазийдиган машина-ускуналар, тракторлар, автомобиль транспорти, махсус машина ва механизмлар билан таъминланди.

Йиғма темир-бетон ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг қувватлари 1966 йилги 1 миллион кубметрдан ҳозир 10 миллион кубметргача кўпайди. Машина ва механизмларни капитал ремонтдан чиқарадиган ихтисослашган корхоналар очилди. Янги конструкциялар ва буюмлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Умумий йиллик сув ҳажми 12 миллиард кубметргача борадиган 118 та катта сув омбори қурилди. Ўнлаб каналлар реконструкция қилинди, фойдаланишга топширилди ва ҳозир қурилмоқда. Қорақум, Шимолий, Қрим, Иртиш—Қарағанда — Жезқазған, Днепр—Донбасс, Днепр—Кривой Рог каналлари, Катта Ставрополь канали, Саратов, Куйбишев, Қарши, Аму—Бухоро каналлари ва бошқа каналлар шулар жумласидандир. Суғориш тармоқларининг узунлиги 700 минг километрдан ошиб кетди. 5 мингтадан кўп насос станциялари қурилди ва 1,5 миллионга яқин ҳар хил гидротехника иншоотлари фойдаланишга топширилди.

РСФСРнинг Ноқоратупроқ зонасида, Волга бўйи, Сибирь, Узоқ Шарқда суғоришни ривожлантириш ва зах қочириш билан боғлиқ бир қанча катта-катта масалалар ҳам ҳал этилди. Краснодар ўлкасида, Астрахань областида, Амударё ва Сирдарё этакларида катта-катта шолипоя инженерлик системалари барпо этилди. Халқимиз Мирзачўл, Жиззах чўли ва Қарши чўлидаги ўзгаришлардан, Қорақум канали қурилиши, Кубань тўқайлари ва Украина билан Белоруссия полесьесидаги ботқоқ массивлар ўзлаштирилиши билан ҳақли равишда фахрланади.

Шу вақт ичида суғориладиган ва захи қочирилган ер майдонлари 17 миллион гектардан 33 миллион гектарга қадар кўпайди. Жаҳон практикасида бу қадар катта кўлам ва суръатли қурилиш ишлари ҳали бўлмаган. Эндиликда бизда мамлакатнинг қарийб барча асосий деҳқончилик районлари мелиорация қилинмоқда. Шу ерларда деҳқончилик маҳсулотлари етиштириш муттасил ортиб бормоқда. Бултур у 1965 йилдаги 6 миллиард ўрнига 16 миллиард сўмликдан ортиб кетди, шу ерлардан олинаётган маҳсулотнинг салмоғи уни етиштириш жами ҳажмида 20 процентдан 33 процентга қадар кўпайди.

Мелиорация қилинган ерларда ўртача йиллик дон етиштириш 1966 — 1970 йилларга нисбатан шу беш йилликда қарийб уч баравар кўпайди ва 1983 йилда 20 миллион тоннадан ошиб кетди, шу жумладан маккажўхори дони 4,5 миллион тоннага етди. Шоли етиштириш 1 миллион тоннадан бултур 2,6 миллион тоннага қадар кўпайди ва аҳолининг шу маҳсулотга бўлган эҳтиёжи амалда тўла қондирилди. Пахтачилик муттасил ривожланиб бормоқда. Кейинги йилларда етиштирилган пахта 1965 йилги 5,7 миллион тонна ўрнига 9 миллион тоннадан ошиб кетди, чунончи етиштирилган ипак пахта қарийб 3 баравар ортди.

Ҳозир пахта ва шолининг ҳаммаси, сабзавотнинг 75 проценти, ҳўл мева ва узумнинг 50 процентга яқини, маккажўхори донининг 40 процентга яқини суғориладиган ва захи қочирилган ерларда етиштирилмоқда.

Мамлакатнинг бир қанча районларида мелиорация ем-хашак етиштиришни муттасил кўпайтириб бориш учун ҳам шарт-шароит яратишга имкон берди. Бултур суғориладиган ва захи қочирилган ерлардан 37 миллион тоннага яқин ёки 1965 йилга нисбатан қарийб 6 баравар кўп ем-хашак олинди.

Ўртоқлар, Марказий Комитет 1966 йил май Пленуми қарорларини амалга ошириш борасида қилинган ишларнинг қисқача якунлари шундай. Бу ишларга муносиб баҳо бериш билан бирга шу муҳим ишлардаги мавжуд камчиликлардан кўз юмиб ўта олмаймиз.

Янгиланган ерларнинг етарлича самарали эмаслиги қатъиян барҳам беришимиз лозим бўлган жиддий камчилик ҳисобланади. Кўпгина хўжаликларда шу ерлардан ҳанузгача йўл қўйиб бўлмайдиган даражада кам ҳосил олиб келинмоқда.

Партия Марказий Комитети ва ҳукумат Озиқ-овқат программасини изчил амалга ошириб бориш манфаатлари йўлида мамлакатдаги мелиорация ишларини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва деҳқончиликнинг барқарорлигини ошириш учун бу ишнинг потенциал имкониятларидан тўла-тўкис фойдаланишни зарур деб ҳисоблайдилар.

Партия мелиорацияни янада ривожлантириш ва унинг самарадорлигини оширишни умумдавлат аҳамиятига молик энг муҳим вазифа қилиб қўймоқда. Узоқ муддатли программада кўзда тутилган катта-катта тадбирлар мана шу вазифани ҳал этишга қаратилгандир. Бу тадбирларни амалга ошириш натижасида экин ҳосилдорлиги, дон, сабзавот, ҳўл мева, ем-хашак ялпи ҳосили анча кўпайиши лозим.

1990 йилга бориб, мелиорация қилинган ерлардаги ялпи дон ҳосилини 32 миллион тоннагача, 2000 йилга бориб эса 55— 60 миллион тоннагача, шу жумладан маккажўхори донини 18—20 миллион тоннага етказиш кўзда тутилади. Шу ерлардан 1990 йилда озуқа бирлигига айлантириб ҳисоблаганда 80 миллион тоннага яқин, 2000 йилда эса камида 115— 125 миллион тонна ем-хашак олиниши керак. Шу билан бирга беда ва бошқа дуккакли экин майдонларини мумкин қадар кўпроқ кенгайтириш кўзда тутилади. Бу нарса оқсил модда жиҳатидан ем-хашакни яхшироқ мутаносиб холга келтиришга имкон беради. Суғориладиган ва захи қочирилган ерларда сабзавот ва эртаги картошка етиштириш 1990 йилга бориб катта-катта шаҳарлар ва саноат марказлари аҳолисининг эҳтиёжларини тўла қондириш учун зарур миқдорга етади. Ўрта Осиё, Қозоғистон ва Озарбайжонда ҳосилдорликни ошириш ва суғориладиган катта-катта массивларни комплекс равишда ўзлаштириб бориш ҳисобига пахта етиштириш кўпаяди.

Программада катта-катта вазифалар қўйилганлигини кўриб турибмиз. Уларни амалга ошириш партия, совет ва хўжалик органлари, колхоз ва совхозларнинг меҳнаткашлари, қишлоқ хўжалиги олимлари ва мутахассислари, бошқа соҳаларнинг ходимлари актив ишлашини, мелиорация ишларини ривожлантиришнинг етилган масалаларини ҳал этишга янгича ёндашишни талаб қилади.

II. Мелиорация қилинган ерлардан самаралироқ фойдаланайлик

КПСС Марказий Комитети билан ҳукумат мелиорацияга оид программани ишлаб чиқар эканлар, энг аввало мавжуд ерлардан фойдаланишни тубдан яхшилаш, фойдаланилаётган суғорма ва захи қочирилган майдонлардан яқин йиллардаёқ мўл ҳосил олиш, экинзорлар ҳосилдорлигини ошириш заруратини назарда тутдилар.

Айтиб ўтганимдек, лойиҳада белгиланган ҳосилдорликка эришиш учун кураш кўпгина қишлоқ хўжалик ва сув хўжалиги ташкилотлари, колхозлар ва совхозлар фаолиятида ҳали бош вазифа бўлиб қолгани йўқ. Бир қанча жойларда суғорма ерлардаги ҳосилдорлик амалда лалми ерлардан олинаётган ҳосил даражасида бўлмоқда.

Ҳатто барпо этилишига кўп миллионлаб сўм маблағ сарфланган бир қанча йирик суғориш системаларида ҳосилдорлик йўл қўйиб бўлмайдиган даражада пастлигича қолмоқда. Масалан, Катта Волгоград суғориш системасида ўтган йили ҳар гектар ердан лойиҳада кўзда тутилган 38 центнер ўрнига атиги 19 центнердан дон олинди, силос учун маккажўхоридан 400 центнер ўрнига 160 центнердан, кўп йиллик ўтлардан гектаридан 100 центнер ўрнига 69 центнердан ҳосил олинди. Заволжье, Палласовка ва бошқа бир қанча суғориш системаларида ҳам аҳвол худди шундай.

Ҳосилдорликнинг пастлиги, одатдагидек, хўжасизлик, индустриал технологияни, қишлоқ хўжалик экинларининг серҳосил навлари ва гибридларини суст жорий этиш, минерал ўғит ва техникадан яхши фойдаланмаслик, суғорма ерларда экинларни суғоришни қониқарсиз ташкил этиш натижасидир.

РСФСРнинг Ноқоратупроқ зонасида мелиорация қилинган ерлардан фойдаланиш тўғрисида гапириб ўтишни истардим. Кейинги ўн йил давомида бу ерда ерларнинг захини қочириш борасида анчагина ишлар амалга оширилди, катта-катта капитал маблағлар ўзлаштирилди. Зонада мелиорациялаш асосида донли ва бошқа экинлардан мўл ҳосил олишга, чорвачилик маҳсулдорлигини оширишга эришган кўпгина хўжаликлар бор.

Шу билан бирга биз Ноқоратупроқ зонани ўзлаштиришга оид тадбирларни амалга оширишдаги мавжуд қолоқликни ҳам пайқамай қололмаймиз. Айрим областларда сув хўжалиги қурилишида жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда, маданий-техникавий ишлар паст суръатларда олиб борилмоқда, тармоқларни ремонт қилиш ўз вақтида ўтказилмаяпти, захи қочирилган майдонларга етарли даражада минерал ва органик ўғит солинмаяпти. Нордон тупроқни оҳаклаш масалалари яхши ҳал этилмаяпти.

Натижада қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлиги ва маҳсулот етиштириш суст кўпаймоқда. Хўжаликларнинг бешдан бир қисми донли экинларнинг ҳар гектаридан 12 центнергача ҳосил олмоқда.

Псков, Кострома, Новгород, Калинин, Горький, Иваново ва бошқа бир қанча областларда мелиоратив ҳолати яхшиланган ерлардан дуруст фойдаланилмаяпти. РСФСР Министрлар Совети, область партия комитетлари ва область ижроия комитетлари, иттифоқ ва республика министрликлари ҳамда агросаноат комплексига кирувчи идоралар ана шу камчиликларни, аввало янгиланган ерлардан фойдаланишдаги камчиликларни бартараф этиш учун барча чораларни кўришлари керак. Шу тариқа Ноқоратупроқ зона хўжаликларида қишлоқ хўжалик маҳсулоти барча турларини етиштириш юзасидан Озиқ-овқат программасида белгиланган миқдорга эришишни таъминлаш керак. Мелиорация қурилишини ривожлантиришни хўжаликларда материал техника базаси ва социал инфраструктурани мустаҳкамлаш билан боғлаб олиб бориш зарур.

Илгари айтиб ўтилганидек, Ўрта Осиё республикаларида ерларни суғоришга оид катта иш амалга оширилмоқда. Давлат мазкур регионда сув хўжалиги қурилишига ва янги ерларни ўзлаштиришга анчагина маблағ ажратмоқда. Суғориладиган ерлар майдони салкам 7 миллион гектарни ташкил этади. Ана шу майдонларнинг ҳосилдорлиги ҳам ўсмоқда. Бироқ бу ерда ҳам вужудга келтирилган имкониятлардан тўлиқ фойдаланилмаяпти. Хўжаликларнинг қарийб бешдан бир қисми гектаридан 20 центнердан кам пахта йиғиштириб олмоқда, колхоз ва совхозларнинг тўртдан бир қисми гектаридан 30 центнергача дон ва ҳар икки хўжаликдан бири 150 центнердан кам сабзавот йиғиштириб олмоқда. Буларнинг ҳаммаси экинзорларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш масалаларига ҳали етарли даражада эътибор берилмаётганлигидан, деҳқончиликнинг илмий асосланган зонал системалари суст жорий этилаётганлигидан далолат беради. Шунинг учун ҳам бу ерда сарфланаётган маблағлар самарадорлигини ошириш соҳасида катта ишларни бажариш зарурдир.

Қишлоқ хўжалик министрлиги, Сув хўжалиги министрлиги, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, маҳаллий партия ва совет органлари суғориладиган ва захи қочирилган ерларда лойиҳада белгиланган ҳосилдорликка эришибгина қолмай, шу билан бирга ундан ошириб ҳосил олишга эришган илғор хўжаликлар, бригада ва звеноларнинг тажрибасини янада кенгроқ ёйиш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари зарур. Мамлакатнинг барча зоналарида ана шундай тажриба мавжуд.

Мисол учун, Херсон область Белозерка районидаги Киров номли колхозни олиб кўрайлик. Колхозда КПСС Марказий ревизия комиссиясининг аъзоси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Дмитрий Константинович Моторний раислик қилади. Хўжалик илм-фан тавсия этган агротехника ва мелиорация тадбирлари бутун комплексини қўлланиш асосида кейинги ўн йил ичида ҳар гектар майдондан ўрта ҳисобда йилига 63 центнер кузги буғдой, 620 центнер силос учун маккажўхори, 117 центнер беда пичани ва 400 центнер кўп ем-хашак йиғиштириб олди.

Яна бошқа бир мисол. Қрим область Нижнегорск районидаги Крупская номли колхозда Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Валентин Иванович Черфас раислик қилади. Хўжалик илм-фан ва илғор тажриба ютуқларини актив жорий этиб, йил сайин суғорма майдонларда дон етиштиришни кўпайтирмоқда. Агар еттинчи беш йилликда бу ерда ҳар гектар майдондан 18 центнердан дон олинган бўлса, саккизинчи беш йилликда 34 центнер, тўққизинчи беш йилликда 42 центнер, ўнинчи беш йилликда 54 центнердан, ўн биринчи беш йилликнинг уч йили давомида эса гектаридан 57 центнердан дон йиғиштириб олди.

Ўртоқлар, бу — ажойиб меҳнат намуналаридир. Суғорма ерларда иш олиб бораётган барча колхоз ва совхозлар ана шу хўжаликларга тенглашишлари керак. Барча колхоз ва совхозларни илғорлар даражасига олиб чиқиш (ҳозирги вақтда ҳамма жойда шундай имкониятлар бор) қўшимча равишда мамлакатга зарур бўлган катта миқдордаги қишлоқ хўжалик маҳсулотини олиш демакдир.

Программада мелиорация қилинган ерлардан фойдаланишни яхшилаш вазифаси қўйилган. Шу беш йилликда турли сабабларга кўра мамлакатда йилига ўрта ҳисобда бир ярим миллион гектардан ортиқ суғориладиган ердан фойдаланилмаган ва бу ерлар сув билан таъминланмаган. Мелиорация қилинган анчагина майдонлар сифат жиҳатидан яхшилашга, суғориш ва қуритиш системалари реконструкция қилишга муҳтождир. Ҳар бир гектар суғориладиган ва захи қочирилган ер дон ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтиришга тўла хизмат қилиши учун ана шу ишларни амалга оширишни жадаллаштириш лозим. Бизда тубдан ва қисман яхшиланишни талаб қилаётган табиий ўтлоқлар ва яйловлар анчагина. Бу ишлар унча қимматга тушмайди, бажарилиши ҳам қийин эмас ва айни вақтда ғоят самаралидир. Бундай ишлар ўтлоқлар ҳосилдорлигини 1,5—2 баравар ошириш имконини беради. Узоқ муддатли программада маданий-техникавий ишлар ҳажмини анча кўпайтириш белгиланади. Ўн иккинчи беш йилликда 8 миллион гектардан ортиқ майдонда ана шундай ишлар амалга оширилади. Бунинг учун сув хўжалиги ташкилотларинингина эмас, шу билан бирга сельхозтехника, сельхозхимия корхоналари ҳамда колхоз ва совхозларнинг ўз имкониятларидан фойдаланилиши зарур.

Экин майдонларининг структураси ҳам такомиллаштиришга муҳтождир. Суғориладиган ерларнинг анча қисмини дон учун маккажўхори экишга ажратиш керак. Ўтган йили суғориладиган майдонларнинг атиги 6 процентига маккажўхори экилди. Бу жуда кам. Энг аввало Россиянинг жанубий ва жануби-шарқий районларида, Украина ва Молдавияда дон учун маккажўхори экиладиган майдонларни кенгайтириш имконияти мавжуд. Ўрта Осиё, Қозоғистон, Закавказье республикалари хўжаликларида суғориладиган ерларда маккажўхори етиштиришни анча ривожлантириш зарур.

Мамлакатнинг ҳар бир регионида таҳлил асосида экинларнинг энг мақбул структурасини белгилаб қўйиш керак.

Программада донли ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш ва ялпи ҳосилини кўпайтириш мақсадида индустриал технологияларни жорий этишни ва қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилишнинг программалаштирилган усулига ўтишни жадаллаштириш кўзда тутилади.

Такрорий, анғиз, оралиқ ва аралаш экинлардан янада кенгроқ фойдаланишни таъминлаш зарур. Ҳозирги пайтда ана шу экинлар 500 минг гектардан сал ортиқроқ майдонга ёки суғориладиган майдонларнинг 3,5 процентига экилган. Бундай экинлар майдонини Ўрта Осиё хўжаликларида, РСФСРнинг жанубий областларида, Украина, Грузия, Озарбайжон, Молдавияда анча кўпайтириш мумкин. Ана шу резервдан янада тўлароқ фойдаланиш ем-хашак ва ёрма экинлар етиштиришни анча кўпайтириш имконини беради.

Маълумки суғориладиган ва захи қочирилган ерлар ўғитни айниқса ёқтиради. Бироқ ҳосилдорликни оширишнинг бундай омилидан ҳали тўла даражада фойдаланилмаяпти. Ўтган йили ҳар бир гектар суғориладиган ерга атиги 250 килограмм ўғит солинганлиги билан қаноатланиб бўлмайди. Бу эса нормада талаб қилинганидан 25-30 процент оз. Захи қочирилган ерларга кам ўғит солинмоқда. Айни вақтда республикалар ва областлар ихтиёрида бўлган ресурслар суғориладиган ва захи қочирилган ерларни минерал ўғит билан тўла таъминлаш имконини беради.

Ўғит етишмайди, деб ҳар қандай баҳоналар топишга чек қўйиш керак, ўртоқлар. Биз яхшиланган ерларни тўлиқ нормада минерал ва органик ўғит билан таъминлашимиз зарур ва таъминлай оламиз. Агрохимия хизматини, илмий-тадқиқот институтлари фаолиятини жиддий даражада яхшилашимиз, хўжаликлар раҳбарлари ва мутахассисларининг минерал ва органик ўғитлардан, шунингдек ўсимликларни ҳимоя қилиш воситаларидан тўғри фойдаланиш ва уларнинг юксак самара бериши учун масъулиятини оширишимиз лозим.

Кичик кўламда суғориш негизида қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ва ялпи ҳосилини оширишнинг каттагина резервлари вужудга келтирилди. Практика шуни кўрсатадики, маҳаллий сув оқимидан ва ер ости сувларидан оқилона фойдаланиш ҳисобига қўшимча равишда анчагина қишлоқ хўжалик майдонларини суғориш мумкин. Шимолий Кавказ, Поволжье, Қозоғистон, Озарбайжон ва бошқа республикаларнинг хўжаликларида ерларни суғориш учун кичик-кичик ҳовузлар ва сув омборлари қуриш тажрибаси кенг ёйишга лойиқдир. Донецк областининг Марьинск районида маҳаллий сув оқими ва ер ости манбаларидан фойдаланиш йўли билан 15 минг гектарга яқин ер суғорилмоқда. Район ана шу майдондан мўл сабзавот ва озуқа экинлари йиғиштириб олмоқда. Биздан лиман усулида суғоришдан ҳам тўлароқ фойдаланишимиз лозим. Суғоришнинг бундай усули ем-хашак етиштиришни кўпайтиришнинг катта резервидир.

Биздан вужудга келтирилган мелиорация фондидан фойдаланиш тўғрисида гапирар эканмиз, бугун Сув хўжалиги министрлиги, Қишлоқ хўжалик министрлиги ҳамда Мева-сабзавот хўжалиги министрлиги шаънига жиддий танқидий мулоҳазалар билдиришимиз керак. Васильев, Месяц, Козлов ўртоқлар давлат ажратиб бераётган катта-катта молиявий ва моддий ресурслар юксак самара бериши учун янада қатъият ва зўр ғайрат билан кураш олиб боришлари, ҳар қандай хўжасизлик фактларининг пайини қатъият билан қирқишлари зарур. Ерларни мелиорациялашни янада ривожлантириш ва уларнинг самарадорлигини ошириш программасида ўртага қўйилган вазифалар мазкур министрликларнинг ташкилотчилик ишларини яхшилашни, уларнинг топширилган иш участкаси учун, партия ва ҳукумат қарорлари бажарилиши учун юксак масъулият билан ишлашини талаб қилади.

Мелиорация қилинган ерлар ҳосилдорлигини янада ошириш ва программада белгиланган марраларга эришиш учун қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги органлари, хўжаликлар ва ерлардан фойдаланиш хизматининг ўзаро муносабатини такомиллаштириш зарур.

Ҳозирги вақтда бизда қандай аҳвол вужудга келган? Айтиб ўтилганидек, давлат ҳар йили сув хўжалиги қурилишига, маданий-техникавий ишлар ўтказишга жуда катта молиявий ва моддий ресурслар ажратмоқда. Ҳар бир гектар суғориладиган ерни фойдаланишга топшириш уни ўзлаштириш учун сарфланган харажатлар билан бирга ўрта ҳисобда қарийб 5 минг сўмга тушади. Айни вақтда қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги ташкилотларининг, колхозлар ва совхозларнинг ана шу ерлардан фойдаланиш учун масъулияти камайтирилган. Бу нимага олиб келишини биз яхши биламиз. Ҳар йили ўн минглаб гектар суғориладиган ва захи қочирилган ерлар фойдаланилмай қолмоқда. Ана шу ерларнинг анча қисми яроқсиз бўлиб қолмоқда. Бу ерларни яроқли қилиш учун кўп маблағ ва материал ресурслари сарфлашга тўғри келади, бу эса, табиийки, маҳсулот таннархининг ўсишига олиб боради.

Хўжаликлар ва меҳнат коллективларининг раҳбарлари мелиорация қилинган ерлардан самарали фойдаланиш учун иқтисодий ва маънавий жиҳатдан масъул ҳамда манфаатдор бўлишларини кучайтириш масаласини турмушнинг ўзи ўртага қўймоқда. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети суғориладиган ва захи қочирилган ерлардан фойдаланиш борасида колхоз ва совхозлар, сув хўжалиги ташкилотлари, ердан фойдаланувчилар ва район агросаноат бирлашмалари ўртасида аниқ шартнома мажбуриятлари бўлиши кераклигини мақбул, деб топдилар.

Сув хўжалиги ташкилотлари, сельхозхимия ва сельхозтехника корхоналари мелиорация системалари билан суғориш машина-ускуналарини тузук ҳолатда сақлашни таъминлаш мажбуриятини ўз зиммаларига олиб, минерал ўғит ва ўсимликни ҳимоя этиш воситаларини энг мақбул муддатларда ва зарур миқдорда солиб туришлари кераклиги кўзда тутилади.

Хўжаликлар эса қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш юзасидан белгиланган муддатда планда, сўнгра эса лойиҳада кўрсатилган ҳосилдорликка эришишни таъминлаш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ҳажмининг тегишли даражага етказилишини таъминлаш мажбуриятини олади. Улар шуни таъминлагач, ходимларни иқтисодий ва моддий рағбатлантириш фондларини яратиш учун каттагина пул ажратиш, чунончи етарлича кўп миқдорда пул ажратиш имкониятига эга бўлади. Хўжаликлар зиммаларидаги мажбуриятларини бажармай, агротехника тадбирлари комплексини бузса, ишларни тузук ташкил этмай бунинг натижасида маҳсулот етказишда камомад юз берса, у ҳолда жиддий моддий жавобгарликка тортилади. Сув хўжалиги ташкилотлари, шунингдек сельхозтехника ва сельхозхимия корхоналари зиммаларига олган мажбуриятларини бажармаган тақдирда уларга нисбатан ҳам муайян иқтисодий чоралар кўрилади.

Мажбуриятлар ҳам, масъулият ҳам икки томонлама эканлигини кўриб турибмиз. Бизнинг фикримизча, бу — ишга адолатли қарашдир, ўртоқлар. Бу тадбирлар социалистик хўжалик юритиш принципларига мувофиқ келади, қишлоқда хўжалик ҳисобини мустаҳкамлайди. Шартномаларга асосланган бундай муносабатларни кучайтириш суғориладиган ва захи қочирилган ерлардан фойдаланишдаги эгасизликка барҳам бериб, уларнинг самарадорлигини анча оширади.

Яна бир масала. Бу ерда гап колхоз ва совхозларнинг хўжалик ички суғориш ва зах қочириш системаларини сув хўжалиги ташкилотлари балансига ўтказиш тўғрисида бораётир.

Ҳозирги вақтда хўжалик ички мелиорация фондларининг қиммати 20 миллиард сўмга боради, 1990 йилда эса 34 миллиард сўмга етади. Кўпчилик районларда хўжалик ички суғориш ва зах қочириш тармоқлари колхоз ва совхозларнинг балансида туради. Хўжаликларда зарур машина-ускуна ҳамда юқори малакали мутахассислар йўқлиги шу тармоқларни техника жиҳатидан тегишли даражада бўлишига имкон бермайди. Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, маҳаллий партия ва совет органлари шу системаларни сув хўжалигидан фойдаланувчи ташкилотларнинг балансига ўтказиш тўғрисида таклиф киритдилар.

КПСС Марказий Комитети ва ҳукумат шу масалани кўриб чиқиб, ўн иккинчи беш йилликда хўжалик ички суғориш, зах қочириш ва коллектор-дренаж тармоқлари ҳамда улардаги иншоотларни колхоз ва совхозлар балансидан (розиликларига қараб) сув хўжалиги ташкилотларининг балансига ўтказиш, уларга қараб туриш ва ремонт қилиш учун давлат бюджети маблағлари ҳисобидан 30 процент миқдорида ва хўжаликларнинг ўз маблағлари ҳисобидан 70 процент миқдорида пул ажратиш зарур, деб топдилар.

Шу билан бирга партия ва ҳукуматнинг бундан аввалги айрим қарорларига мувофиқ РСФСР Ноқоратупроқ зонаси, Грузия ССРдаги Колхида пастлиги, Узоқ Шарқ иқтисодий райони, Олтой, Краснодар, Ставрополь ўлкалари ва Доғистон АССРдаги паст рентабелли ва зиён кўрадиган хўжаликларнинг ички мелиоратив системаларига қараб туриш ва уларни ремонт қилишга пул ажратиш тартибини ана шу йилларда ҳам сақлаб қолиш назарда тутилади.

Колхоз ва совхозлар хўжалик ички суғориш ва зах қочириш тармоқларини сув хўжалиги ташкилотлари балансига ўтказиш шу тармоқларни ишлатишни яхшилашга, мелиорация қилинган ерларда етиштирилувчи экинларнинг ҳосилдорлигини оширишга шубҳасиз ижобий таъсир кўрсатади.

Колхоз ва совхозларда ёмғирлаш машиналаридан фойдаланишни яхшилаш борасида ҳам дарҳол чоралар кўриш зарур. Хўжаликларда бундай машиналар кўпайиб бормоқда, аммо ихтисослашган ташкилотларнинг шу агрегатларга хизмат қилиб туришлари ҳозирча тегишли даражада йўлга қўйилмаган. Натижада далалар ҳатто сувга ғоятда чанқоқ бўлган пайтларда ҳам минглаб машиналар ишламаяпти. Госкомсельхозтехника ва Кемасозлик саноати министрлиги суғориладиган ва захи қочирилган ерларда ишлаётган ёмғирлаш машиналари ва механизмларига кўрсатиладиган хизматни анча яхшилаб, бунинг учун тўла жавобгар бўлишлари керак.

Шундай қилиб, ўртоқлар, мелиорация қилинган ерлардаги ишларни ташкил этишни яхшилаш Сув хўжалиги министрлигининг суғориш ва зах қочириш системаларини сифатли қуриб, уларни ўз вақ-

(Давоми учинчи бетда).

МАМЛАКАТ ОЗИҚ-ОВҚАТ ФОНДИНИ МУТТАСИЛ ОШИРИБ БОРИШ МАҚСАДИДА УЗОҚ МУДДАТЛИ МЕЛИОРАЦИЯ ПРОГРАММАСИ, МЕЛИОРАЦИЯ ҚИЛИНГАН ЕРЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

(Боши иккинчи бетда).

тида фойдаланишга топшириш учун, уларни ремонт қилиш ва керакли тартибда сақлаш учун масъулияти оширилишини тақозо этади.

Мелиорация қилинган ерларда ишлайдиган барча машиналар ремонти, уларни созлаш ва уларнинг бошқа хизматларини Госкомсельхозтехника бутунлай ва тамомила ўз зиммасига олиши («Фрегат» ва «Кубань» ёмғирлаш машиналари бундан истисно бўлиб, уларнинг хизматини Кемасозлик саноати министрлигининг ўзи бажаради), Союзсельхозхимия эса белгиланган нормаларга тўла мувофиқ равишда минерал ўғит, оҳак материал ва экинни ҳимоя қилувчи бошқа воситаларни етказиб бериши ва уларни энг мақбул муддатларда солишни таъминлаши керак.

Қишлоқ хўжалиги министрлиги колхоз ва совхозлар ўз ихтиёрларида бўлган мелиорация қилинган ерлардан самарали фойдаланилиши, серҳосил экин навлари экилиши, машина-ускуналардан унумли фойдаланиш, индустриал технологиялар, меҳнатни ташкил этиш илғор методлари ва формаларини жорий этиш, ҳосилдорликни ошириш билан, шу жумладан маҳсулот таннархини арзонлаштириш билан боғлиқ барча тадбирлар амалга оширилиши учун жавобгар бўлишлари лозим.

Бундан буён Сув хўжалиги министрлиги, Қишлоқ хўжалиги министрлиги, Сельхозтехника барча ташкилотларининг, колхоз ва совхозлар, хўжалик раҳбарлари ва мутахассисларининг, колхозчилар ва ишчиларнинг ишига пировард натижа — барқарор мўл ҳосил олиш, меҳнат унумдорлигини муттасил ўстириб бориш, маҳсулот таннархини арзонлаштиришга қараб баҳо берилади. Суғориладиган ва захи қочирилган ерларнинг юксак самарадорлигига эришган коллективлар ва ходимлар меҳнатга кўпроқ ҳақ оладилар ва улар тегишли йўсинда моддий жиҳатдан рағбатлантириладилар.

Ерларни мелиорациялаш борасида белгиланган планларни амалга ошириш миллион-миллион кишиларнинг куч-ғайратларини талаб қилади. Ишлаб чиқариш коллективларининг ташаббуслари ва ишчанлигини ҳамма чоралар билан ривожлантириш ҳамда рағбатлантириш зарур. Ҳозирги вақтда ташкилий ишлар маркази бевосита коллективларга — звенолар, бригадалар, участкалар, бўлимлар ва фермаларга ўтказилмоғи лозим. Ишларни шундай ташкил этиш керакки, улар шу йилгина эмас, келаси йил ҳам яхши ҳосил олишдан моддий манфаатдор бўлсинлар. Коллектив пудратдан, меҳнатга аккорд-мукофот системаси билан ҳақ тўлаш, хўжалик ички ҳисоби, корхоналарда бўлган рағбатлантириш фондлари ҳамда план-экономика механизмининг бошқа воситаларидан моҳирона фойдаланиш зарур.

Ер ва машиналар камида бир ҳосилдан иккинчи ҳосилга қадар доимий коллективларга биркитиб қўйилмоғи муҳим. Совхоз дирекциялари ва колхозларнинг правлениелари пудратчи звенолар ва бригадаларга сифатли уруғлик, ўғит, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситаларини, машина-ускуналар бериши гарантияланмоғи, шунингдек белгиланган ҳосилни ҳисобга олиб сув билан ўз вақтида таъминлаб туриши лозим.

Ҳозир коллектив пудрат билан ишлаш тобора кенг ёйилмоқда. Ставрополь ўлкаси ва Саратов областидаги суғориладиган ерларнинг ҳаммаси коллектив пудрат методи асосида ишлайдиган бригадалар ва звеноларга биркитиб қўйилган. Бу эса яхши натижалар бермоқда. Аммо бир қанча областларда, масалан, Ульянов, Куйбишев, Рязань, Николаев, Брянск областларида мелиорация қилинган ерларда меҳнатни ташкил этишнинг шу илғор формаси ҳали кенг ёйилганича йўқ. Бу ерларда коллектив пудратнинг ҳурмати йўқ. Суғориладиган ва захи қочирилган ерларда ишлайдиган ҳамма бригадалар ва звеноларда меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг ўзини оқлаган шу формасини ғайрат билан жорий этиш керак. Маҳаллий партия ва совет органлари, Қишлоқ хўжалиги министрлиги ва хўжаликларнинг раҳбарлари шу ҳақда биринчи навбатда қайғуришлари лозим.

Озиқ-овқат фондини муттасил кўпайтириб бориш мақсадида мелиорация қилинган ерлардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш — барча партия, совет ва хўжалик органларининг, колхоз ва совхозлар меҳнат коллективларининг биринчи даражали муҳим ишидир.

нисбатан тежалган пулни (фойда сифатида) сув хўжалиги қурилиш ташкилотларининг ихтиёрида қолдириш тўғри бўлур эди.

Ерларни яхшилаш ва сув ташлашга катта-катта капитал маблағларни сарфлаётиб, бунда биз ер ва сувнинг сақланиб қолишига ва ундан оқилона фойдаланишга эътиборни сусайтирмаслигимиз керак.

Мисол учун экинзорларни асраш масаласини олиб кўрайлик. Маълумки мамлакатимизнинг аҳолиси муттасил кўпайиб бормоқда, бир кишига ҳисоблаганда экинзор миқдори эса йилдан-йилга камайиб бормоқда. Аммо бу нарса аҳоли сони ўсиши туфайлигина эмас, шу билан бирга ернинг қишлоқ хўжалиги оборотидан чиқарилиши натижасида ҳам рўй бермоқда.

Ернинг қишлоқ хўжалиги оборотидан ажратиб олинишини тақиқлаш ҳамда бошқа эҳтиёжлар учун ер ажратишни чеклаш керак, деб ўйлаймиз. Мавжуд ер қонунларига сўзсиз риоя этиш зарур. Деҳқончиликка алоқасиз мақсадлар учун ғоят да зарур ҳоллардагина ер ажратилиши мумкин. Бунга фақат республика ҳукумати рухсат беради. Шунда ҳам у буни СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги билан келишиб олади.

Сув ресурсларидан фойдаланиш тўғрисида ҳам худди шу гапларни айтиш мумкин. Мамлакатимиз бундай ресурсларга бой бўлса-да, бу гап сувни исроф қилавериш мумкин, деган маънони билдирмайди. Бултур сувнинг чиқадиган жойидан истеъмолчи хўжаликларгача етиб боргунча исроф бўлиши 43 кубокилометрга етди ёки 21 процент бўлди. хўжаликларнинг ўзида ҳам, айниқса Ўрта Осиё республикаларида сув кўп исроф бўлмоқда. Сувни янада тежаб сарфлаш ҳамда унинг исроф бўлишини камайтириш мақсадида сувни бетига плита ётқизилган каналлар ва ёпиқ системалар орқали оқизишга қатъий ўтиш, янада илғор суғориш усулларини кенгроқ кўламда жорий этиш, шунингдек хўжаликларнинг сувдан фойдаланганлик учун моддий масъулиятини ошириш зарур.

III. Мелиорация қурилиши даражасини оширайлик

Программада сув хўжалиги қурилиши кўламларини кенгайтириб, уни ташкил этиш ишларини такомиллаштириб бориш кўзда тутилади.

2000 йилгача суғориладиган ер майдонларини 30—32 миллион гектаргача, захи қочирилган ер майдонларини — 19—21 миллион гектаргача етказиш мўлжалланади.

Россия Федерациясида мелиорация қилинган ерлар майдонини икки баравар кўпайтириб, 18—19,5 миллион гектаргача етказиш кўзда тутилади. Шимолий Кавказ ва Қуйи Поволжьенинг суғориладиган ерларида товар маккажўхори дони етиштириладиган катта-катта зоналарни барпо этиш, шунингдек Астрахань ва Волгоград областларида иссиқсевар эртанги сабзавот ва қовун-тарвуз етиштирадиган хўжаликларни ташкил этишни давом эттириш кўзда тутилади.

Сибирь ва Узоқ Шарқда мелиорацияни ривожлантиришда янги қадам қўйилади. Олтой ўлкасида Алей ва Бурлин суғориш системалари қурилишини ҳамда Иртиш дарёсида гидроузель ва сув омбори бўлган жанубий Омск суғориш системаси қурилишини битказиш мўлжалланади. Кўп йиллик ўт ва соя майдонларини кенгайтириш ҳисобига чорвачиликнинг ем-хашакка ва ширали озуқага бўлган эҳтиёжини янада тўлароқ таъминлаш учун зарур шарт-шароитлар вужудга келтирилади.

Украина ССРда суғориладиган ерлар майдонини 4—4,2 миллион гектаргача ва захи қочирилган ерлар майдонини 3,9—4 миллион гектаргача етказиш кўзда тутилади. Каховка, Первомайск, Серогоз, Дунай-Днестр ва Азов бўйи суғориш системаларини қуриш давом эттирилади, Шимолий Қрим канали зонасида суғориладиган янги ерларни фойдаланишга топшириш таъминланади, Украина Полесьесида намгарчилиги кўп ерларни ўзлаштириш борасидаги биринчи навбатда турган ишлар ниҳоясига етказилади.

Белоруссия ССРда мелиорация қилинган ерлар майдони 3,3—3,6 миллион гектаргача кўпаяди. Полесье паст текислигидаги ерларни асосан ўзлаштириб бўлиш мўлжалланади. Республикада сув-ҳаво режими билан икки томонлама мелиорация қилинадиган ерлар майдони анча кўпайтирилмоғи лозим.

Ўзбекистон ССРда суғориладиган ерлар майдонини 5—5,5 миллион гектаргача етказиш мўлжалланади. Мавжуд суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, Қарши ва Жиззах чўлларини, Қоровулбозор ва Қизил суғориш массивларини комплекс равишда ўзлаштириш борасида ҳам кўп ишлар бажарилиши лозим.

Қозоғистон ССРда суғориш майдонларини 3—3,5 миллион гектаргача етказиш, суғориш системаларини реконструкция қилиш, Оқ дала ва Тошўткул массивларини суғориш ва ўзлаштириш ҳамда Иртиш — Қарағанда канали базасида суғориш системаларини қуриш борасидаги ишларни ниҳоясига етказиш кўзда тутилади.

Барча иттифоқдош республикаларда мелиорация ишларини ривожлантириш — деҳқончилик қилиш учун янги майдонларни топшириш, каналлар қуриш, мелиорация системаларини реконструкция қилиш давом эттирилади.

Ўн иккинчи беш йиллик мелиорация қурилишини кенгайтиришда муҳим бир босқич бўлиб қолмоғи керак.

Шу давр ичида суғориладиган ва захи қочирилган 7 миллион гектар янги ер фойдаланишга топширилиши, мавжуд суғориш системаларининг ҳолати яхшиланиши, катта майдонларда маданий-техника ишлари бажарилиши, қишлоқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган бир неча минг километр магистрал водопровод қурилиши ва реконструкция қилиниши лозим. Шу мақсаддаги ишларнинг ҳаммасига 1984 йил 1 январидаги нарх билан 50 миллиард сўмдан кўп, яъни шу беш йилликда ўзлаштирилиши кутилаётганидан 6 миллиард сўм кўп капитал маблағ ажратиш кўзда тутилади.

Ерларни суғориш борасидаги топшириқларни бажариш 1986—2000 йилларда сув ресурсларини территориялар бўйича қайта тақсимлаш борасида катта-катта тадбирлар амалга оширилишини тақозо этади.

Программада шимолий дарё ва кўллар сувининг бир қисмини Волга ҳавзасига йилига 5,8 куб километр ҳажмда ташлаш, биринчи босқич объектларини қуриб битказиш, Волга сувини Дон, Кубань ва Терек дарёларининг ҳавзаларига юбориш учун Волга—Дон, Ростов— Краснодар, Волга — Чограй каналларини қуриб битказиш назарда тутилади. Мана шу тадбирлар амалга оширилса, Қуйи Поволжье билан Шимолий Кавказда суғориладиган янги катта-катта массивлар барпо этиш мумкин бўлади. Украинанинг жануби ва Молдавияни сувга сероб қилиш учун Днепр —Буг лиманида қурилаётган гидроузелни битказиш, Дунай—Днепр, Дунай канали—Ниспорени сув хўжалиги комплексини қура бошлаш мўлжалланади.

Яқин фурсатда Сибирь дарёлари сувининг бир қисмини Урал ва Ғарбий Сибирь, Ўрта Осиё ва Қозоғистон районларига ташлаш борасидаги лойиҳа ишлари битказилмоғи лозим. Шу лойиҳа билан алоқадор объектларни қуриш муддатларига келганда улар—лойиҳа ишлаб чиқилиб тасдиқланганидан сўнг муҳокама қилиниши лозим.

Катта мелиорация программаси, белгиланган ишларнинг мураккаб ва қийинлиги мелиорация қурилиши ишларини ташкил этиш қатъиян яхшиланишини, бу ишлар индустриялаш даражаси кўтарилишини, ишлаб чиқариш базаси янада мустаҳкамланишини тақозо этади.

Мамлакатда сув хўжалиги ташкилотларини зарур ҳамма нарсалар билан таъминлаш учун кўп ишлар қилинди. Эндиликда Сув хўжалиги министрлигининг кучли ишлаб чиқариш техника базаси бор. Мелиорацияда ишлаётганлар сони ҳозир 1,7 миллион кишига боради. Главсредволговодстрой, Главполесьеводстрой, Укрводстрой, «Ленмелиорация» бирлашмаси мелиораторларининг коллективлари муносиб обрў орттирдилар. Улар кўпдан-кўп ишларни бажармоқдалар, илғор иш методларини жорий этмоқдалар.

Аммо сув хўжалиги қурилишида ҳали камчиликлар ва фойдаланилмаётган резервлар оз эмас. Мелиорация ишларига ажратилаётган капитал маблағлар кўп жиҳатдан қурилиш ташкилотларининг айби билан ҳам тўла-тўкис ишлатилмаётир.

Грузия ССР, Молдавия ССР, Россия Федерацияси, Қозоғистоннинг бир қанча областлари ерларни мелиорация қилиш планларини муттасил бажармай келмоқда. СССР Сув хўжалиги министрлигининг кўпгина иттифоқ қурилиш бош бошқармалари қониқарсиз ишламоқда. Пудрат асосида жалб этилган Қурилиш министрлиги, Энергетика министрлиги, Қишлоқ қурилиши министрлиги ва бошқа қурилиш министрликлари ҳам белгиланган топшириқларни бажаришда анча орқада қолмоқдалар.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари, СССР министрликлари ва идораларининг раҳбарлари мелиорация қурилишларига бўлган муносабатларини тубдан ўзгартириб, бу қурилишлар ўз вақтида фойдаланишга топширилишига жуда муҳим давлат вазифаси, деб қарашлари керак.

Сув хўжалиги министрлигининг корхоналари ва қурилиш ташкилотларида материал ҳамда ёқилғи-энергетика ресурслари ортиқча сарф бўлиб кетишига йўл қўйилмоқда, исрофгарчилик ва ишлаб чиқаришга алоқасиз сарф-харажатлар катта. Бултур қурилиш ташкилотларида иш вақтининг бекор кетиши миллион киши кунига яқинлашди. 1983 йилда ташкилотларнинг 40 процентдан кўпи ишларнинг пландаги таннархини қимматлаштириб юборди. Кўпгина қурилиш ташкилотларида меҳнат унумдорлигини ўстириш топшириқлари бажарилмаяпти, иш ҳақининг ўсиш суръатлари эса меҳнат унумдорлигининг ўсиш суръатларидан устун келмоқда.

Тармоқда чала қурилишлар ҳажмини камайтириш суст, ўрнатилмаган машина-ускуналарнинг нормадан ортиқча запаси кўпайиб кетмоқда, капитал маблағларни сочиб юбориш давом этмоқда, сув хўжалиги объектлари узоқ муддат қурилмоқда. Масалан, Қозоғистон ССР Чимкент областида Қизилқум чўли ерларини суғориш биринчи навбатидаги объектларни фойдаланишга топшириш муддатлари (смета нархи 307 миллион сўм) 1965 йилдан бери 7 марта ўзгартирилди. Шу системада қурилиш ишларини энди 1976 йил ўрнига 1985 йилга борибгина битказиш ваъда қилинмоқда.

Сув хўжалиги министрлиги ерларни комплекс равишда ўзлаштириш билан боғлиқ объектларни кечиктириб битказишига қатъиян барҳам бериш керак. Мелиорация қилинган ерларни ўзлаштираётган совхозларда ишлаб чиқаришга зарур бўлган ва зарур бўлмаган объектларни қуриш планлари у беш йилликдан бу беш йилликка судралмоқда. Шу объектларда жалб этилган пудратчи қурилиш министрликлари ҳам қониқарли ишламаяпти. Натижада мелиорация системаларини қуришга сарфланган маблағлар ўз вақтида тегишли самара бермаяпти.

Бир қанча мелиоратив системаларнинг лойиҳа-смета ҳужжатларида қўпол хатоликларга йўл қўйилаётганлигини алоҳида айтиб ўтиш лозим.

Сув хўжалиги министрлиги системасида 170 тадан кўп ташкилотда жами 68 минг киши лойиҳа тузиш билан шуғулланаётган бўлса-да, уларнинг ишлари тегишлича тартибга солинмаган, кўпинча сув хўжалиги қурилиши планлари билан боғланмаган.

Лойиҳаларни ишлаб чиқиш учун жуда узоқ вақт сарфланганлигидан кўпинча ҳужжатлар маънавий эскириб қолмоқда, уни тузиш учун қилинган харажатлар эса зое кетмоқда.

Мелиорация объектлари қурилишини бажаришда қурилиш-монтаж ишлари сифати ҳамиша ҳам кўнгилдагидек сифатли эмаслигини ҳам айтиб ўтиш лозим. СССР Госстройи ўнинчи беш йилликда ва шу беш йилликда 2670 объектни танлаб олиб, қурилиш нормалари ва қоидаларига нечоғли риоя этилганлигини тафтиш қилиб кўрди. Шунда бу объектларнинг 64 процентдан кўпи лойиҳа ва норма ҳужжатларининг талабларидан анча чекиниб қурилганлиги маълум бўлди.

Мисол учун. Одесса областидаги 20 минг гектар майдони бўлган катта Дунай-Днестр суғориш системасида қурилиш ишлари сифати пастлигидан системани уч ярим йил ишлатиш мобайнида хўжалик ички суғориш тармоқларининг қувурлари 1700 мартадан кўп тешилди. Бу ҳали у ёқда турсин, лойиҳачилар ҳисобда қўпол хатоликларга йўл қўйганликлари сабабидан Сассиқ кўлининг шўр суви тузук тозаланмай, минералланиш даражаси баланд бўлгани ҳолда суғориладиган далаларга чиқазиб юборила берган. Натижада суғориладиган ерлардаги тупроқнинг ҳайдаладиган қатлами ғоят ёмонлашиб, структурасини йўқотди. Бу ердаги колхоз ва совхозларнинг экиндан олаётган ҳосили лойиҳада кўзда тутилганидан икки баравар кам, ҳаттоки лалми ерлардагидан ҳам кам.

Кишини ғазаблантирадиган фактлар. Давлат маблағларини шунчалик исроф қилишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Украина ташкилотлари бу ишни текшириб чиқиб, айбдорларни қаттиқ жазолашлари керак.

Госплан, Госстрой ва Молия министрлиги Сув хўжалиги министрлиги ва қишлоқ хўжалик министрлиги билан биргаликда сув хўжалиги объектларини лойиҳалаш ва уларнинг қурилишини пул билан таъминлашга алоқадор жамики масалаларни кўриб чиқишлари зарур. Бу ишда тегишлича тартиб ўрнатмоқ, тасдиқланган лойиҳалардан четлашишга, шунингдек, сметада кўзда тутилганига нисбатан ортиқча маблағ сарф бўлишига сира ҳам йўл қўймаслик керак. Катта-катта сув хўжалиги объектларини ўлка ва область ташкилотлари вакилларининг бевосита иштирокида қабул қилиб олиш ва тегишли актларни расмийлаштириш тартибига оғишмай амал қилиш зарур.

Сув хўжалиги министрлиги белгиланган топшириқлар бажарилиши, мелиорация системаларини қуриш илғор технологияларини ўзлаштириш таъминланиши ҳамда совхозлар қисқа муддатда ғоят сифатли қилиб қурилиши учун қурилиш ташкилотларининг жавобгарлигини ошириши, қурилаётган ва лойиҳаланаётган объектларнинг техникавий даражасини ошириши лозим.

Сув хўжалиги министрлигининг қурилиш ташкилотларида бригада пудрати янада кенг ёйилмоғи лозим. Бултур хўжалик ҳисобидаги бригадалар жами бригадаларнинг атиги салкам 40 процентини ташкил этди, холос.

Хуллас, ўртоқлар, барча мелиорация қурилишларимизда намунали тартиб бўлмоғи даркор. Бунинг учун ишни лойиҳалардан бошлаш керак. Сув хўжалиги қурилиши лойиҳалари ва сметаларини Сув хўжалиги министрлиги билан Қишлоқ хўжалик министрлиги шу қурилишлар аталган республика, ўлка ва область ташкилотларининг вакиллари билан, зарур ҳолларда эса Госстрой билан ҳам келишиб олган ҳолда тасдиқламоғи лозим. Қурилиш харажатлари сметага қатъий мувофиқ келиши керак. Меҳнатни юксак даражада ташкил этиш ва илғор ечимларни қўлланиш ҳисобига сметага нисбатан тежалган пулни (фойда сифатида) сув хўжалиги қурилиш ташкилотларининг ихтиёрида қолдириш тўғри бўлур эди.

IV. Фан ва техника ютуқларини активроқ жорий этайлик

Ўртоқлар!

Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, илғор тажрибани жорий қилиш мелиорация самарадорлигини оширишнинг, меҳнат унумдорлигини ўстиришнинг, сув ва ер ресурсларидан оқилона фойдаланишнинг энг муҳим омилидир.

Бу соҳада ҳозирнинг ўзидаёқ муайян ютуқларимиз бор. Мамлакатимиз саноати мелиорация техникаси ва машина-ускуналарининг кўпгина турларини ишлаб чиқаришни ўзлаштирган. Программада сув хўжалиги қурилишининг эҳтиёжлари, суғориш ва қуритиш системаларини ишлатиш, ерларни маданийлаштириш ишларини ўтказиш учун зарур техника ишлаб чиқариш ва етказиб беришни янада кўпайтириш кўзда тутилган.

Бироқ очиғини айтганда, фан ва техниканинг энг янги ютуқларини мелиорацияга жорий қилиш ишида ҳамма нарса кўнгилдагидек эмас. Суғорма ерларнинг деярли учдан икки қисми сиртдан суғорилмоқда. Бу иш белкурак, кетмон ёрдамида қилинмоқда. Бу ишларда ўн минглаб кишилар банд бўлиб турибди. Ҳали кўпгина ёмғирлатиш агрегатлари паст техникавий-иқтисодий кўрсаткичлар билан ишлаб чиқарилмоқда. Бир талай эскирган машина-механизмлар ишлатиш учун, юборилмоқда.

Олимлар, конструкторлар ва практикларнинг куч-ғайратлари илғор суғориш усулларини тезроқ жорий қилишга, юксак самарали, кенг қамровли ёмғирлатиш машиналаридан фойдаланишга, томчилатиб суғоришни қўлланишга, энергия ва ресурсларни тежайдиган технологияларни кенг жорий этишни таъминлайдиган машина ва ускуналар яратишга қаратилиши керак.

Мелиорация ишларини комплекс механизациялаш учун керакли машиналар, системалар яратилишини жадаллаштириш лозим. Бунинг учун талаб қилинадиган 673 хил машинадан атиги 349 хили ишлаб чиқарилмоқда. 235 таси эса энди яратилиши керак. Жумладан, Қурилиш, Йўл ва коммунал машинасозлиги министрлиги 59 хил, Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги 35 хил ва бошқа машинасозлик министрликлари 141 хил машина яратишлари лозим.

Масалан, шолини олиб кўрайлик, уни етиштириш учун биз яхшигина инженерлик системаларини яратдик, аммо бу ерларда асосан лалми деҳқончилик техникаси ишлатилмоқда. Таранди принципи асосида ишлайдиган, секундига 10—12 килограмм унумдорликка эга бўлган, шолипоядан бир ўтишда ҳосилни ўриб, ҳеч нобуд қилмай янчиб бера оладиган шоли ўриш комбайнлари яратишни тезлаштириш керак. Жуда яқин вақт ичида шу тармоқни комплекс механизациялаш учун шоличиликни керакли махсус машиналар билан таъминлаш лозим.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг 1981 йил майида қабул қилинган қарорида 1983 йилда шлангали ёмғирлатиш машиналарини кўплаб ишлаб чиқаришни ташкил қилиш кўзда тутилган эди. Москвада уюштирилган халқаро виставкаларда мана шу суғориш машиналарини кўплариңгиз кўргансиз. Бунинг ҳеч бир мураккаб жойи йўқ. Мутахассислар чорвачилик комплекслари ҳузуридаги чоғроқ участкаларни суғориш учун бу машина, айниқса кераклигини айтмоқдалар. Бу машиналарни ишлаб чиқариш Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлигининг Котельников заводига топширилган. Бироқ 1984 йил тугаб боряпти-ю, шлангали ёмғирлатиш машинасини кўплаб ишлаб чиқаришга ҳамон киришилгани йўқ.

Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлигида ҳам аҳвол бундан яхши эмас. Бу министрлик йил сайин сув хўжалиги ташкилотларига кўп чўмичли экскаваторлар, виброформалар ва бошқа махсус машиналар етказиб бериш планларини бажармаяпти. Чўмичининг ҳажми 25 кубометр келадиган прицепли скрепер ишлаб чиқариш ташкил этилмаган. Министрлар Ежевский ва Чудин ўртоқлар бу иш билан тузукроқ шуғулланиб, муҳим топшириқларни бажариш чораларини кўришлари лозим эди.

Техниканинг сифати ҳақида алоҳида гапириб ўтиш керак. Кемасозлик саноати министрлиги умуман мелиорация техникаси ишлаб чиқариш соҳасида кўп иш қилмоқда. Шу министрлик етказиб бераётган «Фрегат» ёмғирлатиш машиналари яхши натижалар билан ишламоқда, «Кубань» деган янги серунум машинани ишлаб чиқариш уюштирилди. Бироқ бу агрегатларнинг дастлабки туркумлари конструктив нуқсонлар билан ишлаб чиқарилди. Уларнинг нархи эса қиммат, «Кубань» ёмғирлатиш машиналарини ишлатишни ташкил этишда камчиликлар бор. Натижада кўп миқдордаги машиналар бекор туриб қолмоқда.

Кемасозлик саноати министрлиги (ўртоқ Белоусов), Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги (ўртоқ Васильев) ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари 1985 йилнинг суғориш мавсуми бошлангунча аниқланган камчиликларни тугатиб, бундан буён шу техниканинг пухта ишлашини таъминлашлари зарур.

Программада 1984—1990 йилларда ерларни мелиорациялаш ишларини бажариш учун керакли машина ва ускуналарни яратиш ҳамда уларни кўплаб ишлаб чиқаришни ўзлаштириш топшириқлари кўзда тутилган. Уларнинг конструкцияларини ишлаб чиқиш, тажриба нусхаларини синовдан ўтказиш, уларнинг дастлабки саноат туркумини тайёрлашни ташкил қилиш ҳамда мелиорация ишларини бажариш учун бениҳоя зарур бўлган техникани ишлаб чиқаришга киришиш мўлжалланмоқда.

Полимер қувурлар, тик ва ётиқ марказдан қочирма насосларнинг абразивга чидамли нусхаларини, кенг жабҳа бўйлаб ҳаракат қиладиган ёмғирлатиш машиналарини, шлангали автомат суғориш машиналарини тайёрлаш учун технология линияларини ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ва уларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш керак. Гидростатика босими принципида ишлайдиган сув сатҳини кўрсатувчи датчикларни, ер қазувчи машиналарни лазер усулида бошқарадиган унификация қилинган системаларни, шунингдек автоматлаштириш ва телемеханика воситаларини ишлаб чиқаришни кўпайтириш мўлжалланмоқда.

Бу топшириқларни бажариш устида Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министрлиги, Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги, Химия машинасозлиги министрлиги, Приборсозлик, автоматлаштириш воситалари ва бошқариш системалари министрлиги, Кемасозлик саноати министрлиги, Электрон саноати министрлиги ва бошқа бир қанча министрликлар корхоналарининг коллективлари кўп меҳнат қилишларига тўғри келади.

Мелиорация қурилишида фан ва техника ютуқларидан кенг фойдаланиш керак. Жумладан, пластмассадан қувурлар қуришга ўтиш, уларнинг пухталигини ошириш, дренаж ўтказишнинг траншеясиз усулини жорий қилиш лозим.

Химия, нефтни қайта ишлаш ва нефть химияси саноати министрликлари корхоналари коллективларининг ҳозирги бурчи минерал ўғит, ўсимликларни ҳимоя қилиш воситалари ишлаб чиқаришни кўпайтиришдан, уларнинг сифатини оширишдангина иборат бўлиб қолмай, шу билан бирга полимер материаллар ишлаб чиқаришни кенг миқёсларда тезроқ ўзлаштиришдан ҳам иборат. Шу асосда 1990 йилга борганда Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигининг корхоналаридагина пластмасса қувурлар ишлаб чиқаришни йилига 180 минг тоннага етказиш кўзда тутилмоқда. Дренаж пластмасса қувурлар ётқизадиган махсус машиналар ишлаб чиқаришни ҳам жадаллаштириш зарур. Мана шуларнинг ҳаммаси металл ишлатишни анча камайтириш, сопол дренаж ётқизишдаги унумсиз меҳнатни тугатиш имконини беради.

Сув режимини икки ёқлама тартибга соладиган система серзах зонада ўзининг яхши хусусиятларини кўрсатди. Москва, Ленинград, Брест, Ровно областларининг тажрибаси ва чет эл тажрибаси бундай системалар иқлим жиҳатидан энг ноқулай йилларда ҳам деҳқончиликнинг барқарорлигини таъминлашини ва ҳосилдорликни 20-40 процент оширишини кўрсатди. Бу системаларни лойиҳалаш ва қуришни кенгайтириш кўзда тутилмоқда.

Ерларни мелиорациялаш сермаҳсул деҳқончилик учун қулай шароит яратади, аммо бир қанча ҳолларда у табиий жараёнларга салбий таъсир қилади; дарёлардаги сувларнинг минераллашуви кўпаяди, сув ҳавзаларига чучук сувнинг оқиб келиши камаяди, сувлар ўғит ва гербицидлар билан булғанади, ерларнинг шўрланиш ва зах босиш жараёнлари кучаяди.

Маҳаллий сув ресурслари тугай деб қолган жойларда бу вазиятни ҳисобга олиш айниқса муҳимдир. Бу гап Сирдарё, Амударё, Кубань, Терек, Дон дарёларининг ҳавзаларига таааллуқлидир. Шу сабабли мелиорациялашни бундан буён ривожлантириш илмий жиҳатдан чуқур асосланиши, атроф-муҳитни сақлаб қолиш манфаатларини назарда тутиши лозим. Бу гап сув оқимини территорияларга қайта тақсимлашга, сув ресурсларидан оқилона фойдаланишга ва шу ресурсларни булғанишдан ва тугаб қолишдан муҳофаза этиш, тупроқнинг сув—туз режимини комплекс тартибга солиш методларини яратишга ҳам тааллуқлидир.

Фан ва техника давлат комитети, СССР Фанлар академияси, В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик фанлари академияси, тармоқ илмий тадқиқот институтлари шу проблемалар соҳасидаги тадқиқотларнинг самарадорлигини оширишлари, илм-фанни мелиорация программасида ўртага қўйилган конкрет вазифаларга яқинлаштиришлари керак.

Селекционерлар мелиорация қилинган далаларнинг меҳнатчилари олдида катта қарздордирлар. Марказий Комитетнинг 1966 йил май Пленумидаёқ улар олдига экинларнинг суғориладиган ерларда етиштириш учун ҳамма зарур талабларга мос келадиган, серҳосил интенсив навларини яратиб бериш вазифаси қўйилган эди.

Хўш, ҳозир бу иш қай аҳволда турибди? Украинанинг жануби ва Молдавия учун мос келадиган буғдойнинг кузги нави ҳамон етиштириб берилган эмас. Ҳолбуки бу ерда мамлакатдаги энг йирик Одесса селекция маркази ва бошқа илмий-тадқиқот муассасалари ишлаб турибди. Поволжьеда бир қанча илмий муассасалар бўлишига қарамай, бу ердаги колхоз ва совхозлар баҳори буғдойнинг яхши навларини олганлари йўқ. Краснодар ўлкасида ва Украина жанубида жойлашган етакчи маккажўхори селекцияси марказлари ҳали юқори натижаларга эришмаганлар. Суғориладиган шароитда етиштириш учун дон учун экиладиган маккажўхорининг серҳосил навлари ва гибридлари йўқлиги хусусида жойлардан ҳамон шикоятлар келиб турибди. Шоли ва беданинг ҳам навларини янгилаш керак.

Суғоришга мосланган ва индустриал технологияларнинг талабларига мос келадиган қишлоқ хўжалик экинларининг янги навлари ва гибридларини яратиш ишини кучайтириш, гектарига 120—130 центнер ҳосил бера оладиган маккажўхори, 60—80 центнер ҳосил берадиган шоли ва 30—40 центнер ҳосил берадиган тариқнинг касалликларга ва заракунандаларга чидамли навлари ҳамда гибридларини ишлаб чиқаришга жорий этиш зарур.

Маккажўхорининг эртанги ва ўртаги гибридларини, баҳори ва кузги буғдойнинг, кўп йиллик ўтларнинг интенсив навларини, сабзавот, полиз экинлари, мевали ва резавор экинлар ҳамда узумнинг серҳосил навлари ва гибридларни яратишга алоҳида эътибор берилиши керак. Ем-хашак экинларидан йилига 2—3 ҳосил етиштириш ва гектар бошига 10 — 15 тонна озуқа бирлиги олиш имконини берадиган технологияларни ишлаб чиқиб, жорий этиш зарур.

Қишлоқ хўжалик министрлиги ва қишлоқ хўжалик фанининг штаби — ВАСХНИЛ илмий тадқиқотларни ташкил этишни яхшилаш ва уларнинг натижадорлигини ошириш масалаларига кўпроқ эътибор беришлари керак. Тупроқшунослик, ерларнинг ҳосилдорлигини ошириш ва сақлаб қолиш йўлларини ўрганиш соҳасидаги илмий-тадқиқот ишларини кучайтириш, ўсимликларни ҳимоя қилиш ва табиатни муҳофаза қилишнинг самарали биологик методларини ишлаб чиқишни тезлаштириш айниқса муҳимдир. Пировард натижада жамики илмий тадқиқотлар сув ва ер ресурсларидан оқилона фойдаланишга, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг маҳсулдорлиги ва барқарорлигини оширишга қаратилиши керак.

Шу билан бирга, ўртоқлар, биз мелиорация масалаларини фақат ерларнинг захини қочириш ва суғоришни ривожлантириш нуқтаи назаридангина кўриб чиқмаслигимиз керак, албатта. Нордон тупроқларни оҳаклаш, шўрхок ерларни гипслаш, ернинг шамол ва сув таъсиридан нурашига қарши курашиш, далаларни иҳота қилиш учун дарахтзорлар барпо этиш, кўл ва ҳовузлар, артезиан қудуқлар қуриш, хуллас, маданий деҳқончиликнинг ҳамма воситаларидан фойдаланиш муҳимдир.

Ўртоқлар!

Мелиорациялашнинг кенг программасини бажариш партия билан халқнинг кўп куч-ғайрат сарфлашини талаб қилади. Белгиланган режаларни рўёбга чиқаришда ҳамма министрликлар ва идоралар, партия ташкилотлари, халқ депутатлари Советлари, меҳнат коллективлари, касаба союзлари, комсомол, оммавий ахборот воситалари — матбуот, радио, телевидение актив қатнашиши лозим.

Партиямизнинг катта-катта программаларни — қўриқ ерларни ўзлаштириш, Байкал-Амур темир йўл магистралини қуриш, шарқий районларнинг ёқилғи-энергетика комплексларини ривожлантириш программаларини бажаришга оммани сафарбар этиш соҳасида бой тажрибаси бор. Ҳозир биз бебаҳо бойлигимиз бўлмиш ернинг ҳосилдорлигини оширишдек муҳим ва олижаноб ишга киришяпмиз.

Партия белгилаган мелиорация программасини коммунистлар, барча меҳнаткашлар жанговар хўжалик-сиёсий вазифа сифатида қабул қиладилар, деб қатъий ишонч билдиришга ижозат бергайсиз. Барча партия, совет, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги органлари, агросаноат комплексининг ҳамма меҳнатчилари деҳқончилик маданиятини юксалтириш, мелиорация қилинган ерлардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш ҳамда дон, ем-хашак экинлари ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан муттасил мўл ҳосил олиш учун курашга актив қўшилишларига шак-шубҳа йўқ.

Программанинг амалга оширилиши мамлакатнинг озиқ-овқат фондини узлуксиз кўпайтиришга, совет кишиларининг фаровонлигини янада оширишга муносиб ҳисса бўлиб қўшилади. Улуғ ленинчи партиямиз бунёдкорлик фаолиятининг олий мақсади ҳам ҳамиша шундан иборат бўлиб келди ва шундан иборатдир! **(Давомли қарсаклар).**

ҲАММАМИЗ—ПАХТАКОРМИЗ

● МАЪЛУМКИ, бу йил етиштирилган ҳосил пунктларда хўжаликлар бўйича алоҳида қабул қилиб олинмоқда. Бу — пахтакорларнинг ҳосил сифати учун бўлган масъулиятини кескин оширмоқда. Суратда: Бекобод район пахта пунктида қад кўтараётган КПСС XXVI съезди совхозининг бунтлари.

А. Мальцев фотоси.

● ТОШКЕНТ районн соғлиқни сақлаш ходимларидан иборат бир группа ҳашарчилар ҳосил йиғим-теримида Оққўрғон районидаги «Оққўрғон» совхози пахтакорларига яқиндан ёрдамлашмоқдалар. Суратда: шифохона ходими Дилфуза Болтахожиева. У ҳар куни 70—80 килограммдан пахта термоқда.

С. Ҳожиев фотоси.

ОЛИМЛАР ДАЛАСИДА

«СОЮЗХЛОПОК» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг Оржоникидзе районидаги марказий экспериментал базаси далаларида пахта терими қизғин бормоқда. Кунига йиллик планга нисбатан 3—3,5 процент миқдорида пахта тайёрланяпти. Шу кунгача давлатга топширилган жами 400 тоннага яқин «оқ олтин»нинг ҳаммаси биринчи сортларга қабул қилинди.

Маълумки, мазкур база далаларидаги майдонлар турли карталарга бўлинган бўлиб, бу ерларда олимлар тажриба учун «175-Ф», «108-Ф» ва «Тошкент» сингари пахта навларини экиб синаб кўришади. Шунинг учун ҳам териб олинаётган ҳосил бир-бирига аралашиб кетмаслиги учун алоҳида тарозидан ўтказилиши керак. Бу, табиийки, амалга оширилаётган ишларни бир мунча тиғизлаштиради. Лекин шунга қарамай базанинг илғор механизаторлари Абдурашид Сарсенбоев ва Йўлдош Алимқуловларнинг ҳар бири кунига ўрта ҳисобда олти тоннадан пахтани «зангори кема»лардан тўкмоқдалар.

Йиғим-теримни уюшқоқлик билан ўтказиш мақсадида пахтакор бригадалар, механизатор ва теримчилар ўртасида социалистик мусобақа ташкил этилган. Мусобақа ҳар ўн кунликда якунланади, ғолиблар кўчма Қизил байроқ, қимматбаҳо совғалар ҳамда пул мукофотлари билан тақдирланиб борилаяпти. Ўтган ўн кунликда Тоғай Алимқулов бошлиқ 3-бригада коллективи, транспорт трактори ҳайдовчиси Николай Сисоев мусобақада ғолиб деб топилдилар.

Тажриба майдонларида етиштирилган ҳосилнинг бир қисми қўлда териб олинмоқда. База ишчиларидан Т. Аҳмедов, М. Худойберганов, Б. Дуйсенова, В. Хусанова, М. Ўрозбоев, К. Кенжаева, И. Сайдаминовалар, шунингдек, илмий ходимлар ва лаборантлардан Ф. Турсунова, М. Жўраева, В. Устинова, У. Орипова, В. Павленко, Д. Сидиқова сингари ўртоқлар теримда алоҳида жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилишаяпти.

Қ. ЙЎЛДОШЕВ.

ЁШЛАР ХИРМОНИ ЮБИЛЕЙГА ТУҲФА

Ғалвир сувдан кўтарилаётган шу кунларда турли корхона ва ташкилотларнинг ишчи-хизматчилари ҳам ўз ўринларини далада деб билмоқдалар. Бу умумхалқ ҳашаридан Чиғириқдаги районлараро база коллективи ҳам четда қолмаётир. Сирожиддин Исматов бошчилигида тузилган комсомол-ёшлар отряди Ўрта Чирчиқ районидаги «Ленин йўли» колхози пахтазорларига йўл олди. Айни пайтда улар хўжаликнинг Асад Исматов раҳбарлигидаги 6-бригадаси пахтакорлари билан ёнма-ён ишлаб, етиштирилган ҳосилни ёғин-сочинли кунларга қолдирмай териб олишда яқиндан ёрдам бермоқдалар.

— Юбилей йилида мавжуд 100 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 37 центнердан ҳосил кўтаришга аҳд қилган коллективимиз зафар марраси сари дадил яқинлашмоқда, — дейди бригада бошлиғи А. Исматов.— Бу борада бригадамиз далаларида пахта тераётган корхона-ташкилотларининг серғайрат ёшларидан иборат 60 нафар ҳашарчисининг ҳам ҳиссалари катта бўлаяпти, Уларнинг холис ёрдамлари туфайли бригадамиз бўйича кунига йиллик планнинг 2—3 проценти миқдорида пахта тайёрланмоқда.

Ёшлик шижоати комсомолларни куч-қувватларини аямай ишлашга ундамоқда. Районлараро база, «Труд» фабрикаси ҳамда «Сельхозтехника» район бирлашмаси ва бошқа коллективлардан Альфия Мирзаахмедова, Жаҳонгир Аҳроров, Мурод Абдуллаев, Рифат Сайфуллин, Тоҳир Расулов сингари ходимлар пахта теримида колхозчилардан ортда қолмай меҳнат қилмоқдалар. Ҳар куни 70—80 килограммдан дурдона териб комсомол-ёшлар ўртасида йўлга қўйилган ўзаро социалистик мусобақада ғолибликни қўлдан беришмаётир.

Хўжалик пахтакорларига сидқидилдан кўмаклашаётган ҳашарчи-ёшларнинг шу кунгача уйган хирмонлари 25 тоннадан ошиб кетди. Улар мавсум охиригача бу кўрсаткични 45 тоннага етказиш ниятидадирлар.

К. ХУДОЁРОВА,
Д. ҚОДИРОВА.

КУНИГА УЧ ТОННА

Тошкент шаҳрининг Собир Раҳимов районидаги Будённий номли 111-ўрта мактаб ўқувчилари ҳам Сирдарё области пахтакорларига теримда яқиндан ёрдам беришяпти. Мактабнинг 150 га яқин ўқувчиси Ворошилов районидаги «СССР 50 йиллиги» совхози далаларида меҳнат қилишаяпти. Улар совхознинг 4-бўлими хирмонига кунига уч тоннадан ошириб пахта тўкишмоқда. Ўқувчилардан Д. Маҳкамова, М. Қодирхонова, А. Хошимов, Д. Қорабоева, Т. Орипов, Н. Холмирзаева, Г. Ёқубова, Д. Толипова ва бошқалар йиғим-теримда кўпчиликка ўрнак бўлишаяпти.

А. ТОЛИПОВ.

МАВСУМ ОХИРИГАЧА...

Тошкентдаги «Миконд» заводининг 300 дан зиёд ишчи-хизматчиси шу кунларда Бўка районидаги Ҳамза номли колхоз пахтакорларига ёрдам бераётир. Уларнинг ҳиммати билан кунига хўжалик хирмонига 11—12 тоннадан «оқ олтин» тўкилмоқда. Завод ишчи-хизматчилари мавсум охиригача жами 330 тонна пахта териб берадилар.

С. СУЛТОНОВ.

ВОЛГА БЎЙИДА «ЎЗБЕКИСТОН»

ВОҚЕАЛАР ХАБАРЛАР ХРОНИКА

Волга бўйидаги Волгоград шаҳрида «Ўзбекистон» ресторани қуриляпти. Ушбу ресторанннинг лойиҳасини «Средазгипроторг» лойиҳалаш институти ходимлари тайёрлаб бердилар.

Ресторанннинг асосий зали миллий услубда бўлиб, ганч, ўймакорлик, нақш билан безатиляпти. Бу ерда ўзбек миллий таомлари тайёрланади. Волгоградлик ошпазлар бир неча ой мобайнида Тошкентнинг йирик умумий овқатланиш корхоналарида бўлиб малакаларини оширдилар.

«Ўзбекистон» ресторани буюк Ғалабанинг 40 йиллиги нишонланадиган кунларда дастлабки хўрандаларга хизмат кўрсата бошлайди.

ҲАМКОРЛИКДА ТАЙЁРЛАНДИ

Тошкент шампан винолари заводи коллективи Ғалаба районидаги «Огонёк» совхоз-заводи соҳибкорлари билан мустаҳкам алоқа боғлаган. Огонёкликлар ўзларининг энг яхши узумларини заводга юборсалар, тошкентлик ишчилар ҳосил йиғим-теримида боғбонларга яқиндан ёрдам берадилар.

Яқинда ғалабаликлар совхоз-заводда етиштирилган «Алеатико» деб номланган янги нав узум ҳосилини тошкентлик дўстларига юборишди. Ундан виночилар «Гулшан» виносини тайёрладилар. Вино заводи лабораторияси ходимлари И. Ругаева, А. Сафиева, Б. Ҳолиқовлар Т. Салма бошчилигида янги винонинг сифатли, хуштаъм бўлиши учун жиддий изландилар. Чиройли безатилган «Гулшан» — завод ишчилари ва «Огонёк» соҳибкорларининг республикамиз юбилейига совғаси бўлди.

ЯНГИ ДОРИХОНАЛАР

Луначарское шоссесида қуриб битказилган янги дорихона дастлабки харидорларга хизмат кўрсата бошлади. Кенг ва ёруғ зали, дори сақланадиган ва тайёрланадиган махсус хоналари бўлган дорихона Польшадан келтирилган оқ рангли мебеллар билан жиҳозланди.

Тракторсозлар микрорайонида қурилган дорихона эса 100 квадрат метр майдонни эгаллаган. Унда шифобахш ўсимликлардан тайёрланган дориларнинг кенг ассортименти мавжуд.

Куни кеча Октябрь, Куйбишев, Собир Раҳимов районларининг шифохоналарига дори тайёрлаб берадиган дорихона ҳам фойдаланишга топширилди. Бу билан Тошкент шаҳридаги дорихоналар сони 142 тага етди.

А. НОСИРОВА.

СОВХОЗДА ҲОВЛИ ТЎЙЛАРИ

Паркент районидаги навқирон «Бўстон» совхозида барпо этилган янги уй-жойларда барча қулайликлар кўзда тутилган. Чотқол тизма тоғи этакларида янги ерларни ўзлаштириш учун келган ишчи ва мутахассисларнинг ўнта оиласи шу янги уйларга кўчиб кирди. Тошкентлик архитекторлар томорқа участкаси, шахсий чорва, мол ва парранда боқиш учун зарур қўшимча иморатлари бўлган қулай коттежларнинг лойиҳаларини ишлаб чиққан эдилар.

Совхоз посёлкаси ўсиб, кўркамлашиб бормоқда — ҳозир бу ерда 40 дан кўпроқ уй-жой бор. Ҳовли тўйларини ўтказиш бу ерда оддий воқеа бўлиб қолди. Яқинда совхозда янги мактабнинг корпуслари қуриб битказилди. Кичкинтойлар учун болалар боғчаси барпо этилди. Савдо ва маиший комплекслар посёлка аҳолисига хизмат кўрсатмоқда.

(ЎзТАГ мухбири).

ҲАМШАҲАРЛАРИМИЗ ШУНДАЙ ХИЗМАТ ҚИЛМОҚДАЛАР

АЛОҚАЧИ АСҚАР

Асқар Зуннунов 139-шаҳар ҳунар-техника билим юртини битириб, «Узгипромстрой»да конструктор бўлиб ишлади. У иш билан бирга билим олишни давом эттирди. Кечқурун Тошкент политехника институтида ўқиди. Биринчи курсни тугаллагач Совет Армияси сафига чақирилди. Мана ҳозир ўз тенгдошлари қатори Ватан олдидаги йигитлик бурчини ўтаяпти.

Ҳарбий алоқачининг вазифаси қийин ва масъулиятлидир. Асқарга бу мутахассисликни эгаллаш аввалига бироз қийин бўлди. Тиришқоқ, билимга чанқоқ йигит кўп ўтмай соҳасини яхши ўзлаштириб олди. Унга учинчи классли мутахассис нишони берилди. Эндиликда у биринчи классли алоқачидир. Бу эса солдат-алоқачи учун энг олий нишондир.

У хизмат давомида командирлари томонидан ўндан ортиқ раҳматнома билан тақдирланган. Бўлинма командири сержант О. Ткач Асқарни ўзининг биринчи ёрдамчиси деб билади. Асқар ёш қуролдошлар М. Айжариқов ва В. Зиновьевларга касби сирларини сидқидилдан ўргатмоқда.

Комсомол аъзоси А. Зуннунов актив жамоатчи ҳамдир. «Комсомол прожектори» аъзоси сифатида чиқарган жанговар варақалардаги мақолалари командирларга, тенгдошларига маъқул бўлмоқда. У спорт мусобақаларида ҳам актив иштирок этиб, ҳарбий спорт комитетининг иккинчи даражали нишонини олишга сазовор бўлган.

Е. ГАЙТАНОВ,
Н-қисм.

ФУТБОЛ

Иштван СЕКЕЧ:

ВАЗИФАМИЗ ОҒИР, ЛЕКИН УДДАЛАЙМИЗ

Мамлакат 47-чемпионати маррага яқинлашмоқда. Сўнгги тўрт тур олдидан медалларга камида 5 та команда жиддий даъвогар бўлиб турибди. Охирги ўринларда бораётган Москванинг «Динамо», «Пахтакор», «Нефтчи» ва Марказий Армия спорт клублари тўплаган очколари орасидаги фарқ ҳам унчалик катта эмас. Шу кунларда кўп сонли мухлисларни «Пахтакор» олий лигада қоладими, йўқми деган савол қизиқтирмоқда. Биз ана шу саволга жавоб топиш мақсадида команда тренерлари ва футболчиларига мурожаат қилдик.

— Иштван Иозефович, командамиз нега шундай аҳволга тушиб қолди! Бунинг сабабларини айтиб беролмайсизми!

— Бу саволга жавоб бериш учун коллективда юзага келган вазиятга, қолаверса ҳар бир футболчининг хулқ-атворига батафсил жавоб беришга тўғри келади. Андрей Якубик футбол билан ҳайрлашгач, унинг ўрнини босадиган футболчини топиш муаммоси туғилди. Эдгар Гэссга катта умид боғлаган эдик. Лекин бу футболчи умидимизни тўла оқлай олмади. Мавсум ўрталарида коллективга яна қайтган А. Якубик иккита ўйинни яхши ўйнади-ю, кейин майдонда жон куйдирмай қўйди. Бу ҳол албатта, бошқа ўйинчиларда норозилик кайфиятини туғдирди. Уларнинг ҳақли эътирозларидан нотўғри хулоса чиқарган А. Якубик хайр-маъзурни насия қилиб жўнаб қолди. Бунинг устига энг масъулиятли дамларда М. Билолов, А. Журавлёв, Н. Амриев, И. Семенколар интизомсизлик қила бошладилар. Улар коллективда носоғлом вазият туғдиришга уриндилар. Биз учун ниҳоятда оғир бўлишига қарамай бу ҳол билан келишолмадик ва улар билан хайрлашишга мажбур бўлдик. Улар ўрнини босадиган лаёқатли футболчилар бўлмасада, дублёрлар составидан айрим ўйинчиларни асосий составга ўтказишдан бошқа иложимиз йўқ эди.

— «Пахтакор» кейинги кезларда ўз резервига таянишдан кўра бошқа клублардан ўйинчилар таклиф қилишга зўр беряпти. Бу ҳолни нима билан оқлайсиз!

— Албатта, бу яхши йўл эмас. Ишимиздаги бу камчиликни тан олган ҳолда, келажакда республика командаларидан ёш лаёқатли футболчиларни таклиф этиш ниятидамиз.

Команда капитани Геннадий ДЕНИСОВ катта тренернинг бу фикрларига тўла қўшилди. У республика терма командаси билан икки марта ўтказилган ўртоқлик учрашувида ўзларини кўрсатган ёшлар «Пахтакор»га таклиф этилганлигини айтди.

Команда комсорги Ислом АҲМЕДОВ коллективнинг бугунги аҳволи билан фикрлашар экан, ўйинчилар маҳоратига тўхтаб, ҳали командада дирижёрлик қиладиган футболчи йўқлигини, жарима ва бурчакдан тепиладиган тўпларда маҳорат етишмаслигини рўйирост тан олди. Командадош дўстлари номидан қолган ўйинларда фақат ғалаба иштиёқида майдонга тушишларини, олий лигада қолишга қатъий аҳд қилишганини айтди.

— Мухлислар олдида қарздормиз, — дейди Иштван Секеч суҳбатни давом эттириб. — Биз кейинги ўйинларни учинчи ва ўн биринчи ноябрларда сафарда «Металлист» ҳамда «Арарат» билан ўтказамиз. Сўнг эса ўз майдонимизда 17 ноябрда «Нефтчи» клубини, 21 ноябрда эса Тбилиси динамочиларини қабул қиламиз. Маълумки, Марказий Армия спорт клуби 18 очко билан жадвалнинг сўнгги ўрнида бормоқда. «Нефтчи» ҳисобида 21 та очко бор. Боку футболчилари кейинги турларда ўз майдонида Киев динамочиларини ва пойтахт спартакчиларини қабул қилади. Чемпионатнинг охирги ўйинини Москвада «Динамо» билан ўтказади.

Марказий Армия спорт клуби футболчилари эса қолган учрашувларни «Жальгирис», «Черноморец», Ростовнинг СКА ва Киевнинг «Динамо» коллективлари билан ўтказади.

— Команда мушкул аҳволга тушиб қолганда, Сизни коллективдан кетибди, деган гаплар тарқалди. Бунга нима дейсиз!

— «Пахтакор»га кўп меҳнатим сингди. Маълумки, биз кучли олтиликдан ўрин олганимизда мени бир қатор бошқа клубларга таклиф этишганди. Лекин мен уларга рад жавобини бергандим. Ҳозирги оғир кунда ҳам, бундан буён ҳам коллективда ишлаш ниятим бор. Команда мени устозликка нолойиқ топгандагина кетишим мумкин...

Суҳбатимиз охирида Иштван Секеч шундай деди:

— Мухлисларга айтиб қўйинг: олий лигада қолишга қатъий аҳд қилганмиз. Вазифамиз оғир, лекин уддалаймиз.

Ф. МУҲАММАДЖОНОВ.

МУСОБАҚАЛАР, УЧРАШУВЛАР

ХОККЕЙ. СССР биринчилиги иккинчи лигаси шарқий зонаси ўйинларида қатнашаётган «Бинокор» Хабаровскда маҳаллий армиячиларнинг меҳмони бўлди. Биринчи учрашувда майдон эгалари 5:3 ҳисобида ғалаба қозонишди. Такрорий ўтказилган яна икки ўйинда (шарқий зонада учтадан ўйин ўтказилади) пойтахтимиз спортчилари бир хил 4:2 ҳисобида ютдилар. Спортчиларимиз навбатдаги ўйинни Ангарскда «Ермак» командаси билан ўтказадилар.

ШАХМАТ. Пойтахтимиздаги шахмат-шашка клубида республикамизда шахмат асосчиларидан бири Азимиддин Хўжаев хотирасига бағишланган хотира-турнир давом этмоқда. Тўрт турдан сўнг уч ярим очко билан бухоролик С. Галахов пешқадамлик қилмоқда. Тошкентлик спорт мастерлигига номзод Р. Зиятдинов уч очко билан иккинчи ўринда бораяпти.

ФУТБОЛ. Ўзбекистон чемпионати финал ўйинлари бошланди. Дастлабки турда қуйидаги натижалар қайд этилди. «Текстильщик» (Андижон) — «Оқ олтин» (Сурхондарё) — 1:0, «Бинокор» (Қибрай) — «Галабинец» — 1:1, «Виноградарь» (Самарқанд) — «Хонқа» (Хоразм) — 0:0. Кеча иккинчи тур ўйинлари ўтказилди.

Редактор
Н. НАСИМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

«ТАШОБЛТРАНС-ЭКСПЕДИЦИЯ» СИЗНИНГ ХИЗМАТИНГИЗДА!

Ҳар куни ҳар биримизнинг турмушимизда янги-янги юмушлар, ишлар, ташвишлар пайдо бўлиб туради. Айрим кишилар янги квартираларга кўчиб ўтсалар, бошқалари тўй қилишади, яна бошқалари эса ёқилғи ёки қурилиш материалларини ташиш билан овора бўлишади.

Бу юмушлар қандай кўринишда, қанчалик мураккаб, ва машаққатли бўлмасин, шуни унутмангки, Сизнинг энг яхши садоқатли ёрдамчингиз бор. У ҳам бўлса, **«Ташоблтрансэкспедиция» бирлашмасининг транспорт агентлигидир.**

Тошкент областининг шаҳарлари, колхозлари ва совхозлари меҳнатчилари транспорт экспедицияси агентлигининг хизматини яхши қадрлашади.

Юк автомобиллари, микроавтобуслар, мотороллерлар ҳар куни область йўлларига чиқиб қишлоқ меҳнатчиларига уларнинг ишлари ва юмушларида яқиндан ёрдам беришади, машаққатини осон қилишади.

Янгийўл, Чирчиқ, Оққўрғон, Бекобод, Ангрен ва Олмалиқ каби шаҳарлар ҳам «Ташоблтрансэкспедиция» бирлашмасининг хизматидан баҳраманд бўлмоқда.

Тошкент области аҳолисининг машаққатини осон қилиш мақсадида ҳар қандай хизмат турига буюртмаларни расмийлаштириш мумкин бўлган транспорт агентлиги ва қабул пунктларининг кенг тармоғи ишлаб турибди.

Қишлоқдаги юмушларнинг ўзига хос хусусиятини инобатга олган транспортчилар асосан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини шаҳар бозорларига тезроқ ва уринтирмай етказиб бериш борасида ҳиммат кўрсатишяпти.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларидан ташқари қорамоллар, уй паррандалари, асалари уяси ва қуёнлар махсус ихтисослашган машиналарда бозорларга ва уйларга тезроқ етказиб берилмоқда. Махсус жиҳозланган эстакада ҳар қандай ҳайвонни машинага чиқариш ва уни бозорда тушириб олиш учун яхшигина қулайлик яратган. Ҳайвонларни ташиб бериш учун бевосита бозорлардаги транспорт агентлигининг қабул пунктларида буюртмаларни расмийлаштириш мумкин.

«ТАШОБЛТРАНСЭКСПЕДИЦИЯ» БИРЛАШМАСИНИНГ ТРАНСПОРТ АГЕНТЛИКЛАРИДА БУЮРТМАЧИЛАРГА КОМПЛЕКС ТАРЗДА ҲАМ ХИЗМАТ КЎРСАТИЛМОҚДА.

Сиз бу пунктларда фақатгина авиация билетларини буюртириш билан бирга тўй маросимлари учун машиналарга буюртма беришингиз, ёқилғи ва қурилиш материалларини, мебеллар ва янги квартирага кўчилаётганда уй анжомларини ташиб бериш юзасидан буюртмаларни расмийлаштиришингиз ва бундан ташқари транспорт-экспедиция хизматининг бошқа хизмат усулларидан баҳраманд бўлишингиз мумкин.

Шахсий автомобиль эгалари тўғрисида ғамхўрлик қилиш мақсадида Тошкент областида ихтисослаштирилган шина агентлиги очилган бўлиб, унинг қабул пунктларида барча маркадаги енгил автомобилларнинг шиналари ремонт учун қабул қилинмоқда.

«Ташоблтрансэкспедиция» бирлашмасининг транспорт агентликлари хизматидан фойдаланинг!

«ЎЗТРАНСЭКСПЕДИЦИЯ» БОШҚАРМАСИНИНГ РЕКЛАМА ВА АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ

АҲОЛИНИ ИШГА ЖОЙЛАШТИРИШ БЮРОСИ

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

СЕРГЕЛИ РАЙОНИДАГИ КОРХОНАЛАРГА

эритувчилар, юкчилар, слесарь-электриклар, ремонтчи-слесарлар, ОТК контролерлари.

ФРУНЗЕ РАЙОНИДАГИ КОНСТРУКТОРЛИК-ТЕХНОЛОГИК ТАШКИЛОТЛАРГА

токарлар, фрезерчилар , токарь-операторлар (соатли программалаштирилган бошқариш станокларига).

КУЙБИШЕВ РАЙОНИДАГИ УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШ ТАШКИЛОТЛАРИГА

сотувчилар, кассир-контролерлар.

СЕРГЕЛИ РАЙОНИДАГИ МАҲАЛЛИЙ САНОАТ КОРХОНАЛАРИГА

тикувчи-мотористкалар, дазмолловчилар (аёллар), **нормаловчилар** (аёллар), **контролёрлар.**

ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК КОМБИНАТИГА

йигирувчилар, лентачилар, ўровчилар, тўқувчилар, калаваловчилар, электромонтёрлар, кипловчилар, слесарь-сантехниклар, оқловчилар, тайёр маҳсулотлар сифатини текширувчи контролерлар, йигирув ва тўқув ишлаб чиқариши мастерларининг ёрдамчилари.

Ёлғиз кишилар ётоқхона билан таъминланадилар.

ЛЕНИН РАЙОНИДАГИ САНОАТ КОРХОНАЛАРИГА

кўприкли кранларнинг кранчилари, токарлар, слесарь-труба ётқизувчилар, мастерлар, бош бухгалтер ўринбосари, инженер конструктор, электромонтерлар, навбатчи электромонтерлар, инженер-технолог, электр-мотор цехи бошлиғи.

Ёлғиз кишилар ётоқхона билан таъминланадилар.

СПРАВКАЛАР ВА ИШГА ЙЎЛЛАНМАЛАР ОЛИШ УЧУН ҚУЙИДАГИ АДРЕСЛАРГА МУРОЖААТ ҚИЛИНСИН:

Марказий пункт — Пролетар кўчаси, 4-уй, 3-подъезд. 5-хона;

Ленин район пункти — Т. Шевченко кўчаси, 64-уй;
Октябрь район пункти — У. Юсупов кўчаси, 3-уй;
Ҳамза район пункти — М. Ҳасанова кўчаси, 10-уй;
Чилонзор район пункти — 2-квартал, 3-уй;
Куйбишев район пункти — К. Маркс кўчаси, 59-уй;
Киров район пункти — Энгельс кўчаси, 48-уй;
Собир Раҳимов район пункти — Қорасарой кўчаси, 270-уй.

Акмал Икромов район пункти — Чилонзор массиви, 22-квартал, 13-уй;
Сергели район пункти — 2-квартал, 69-уй.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ / "Ташкентская правда" /

ОРГАН ТАШКЕНТСКОГО ОБКОМА КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА И ОБЛАСТНОГО СОВЕТА НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОВ

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент, Ленинград кўчаси, 32. ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари—335885; 325747, 337916, 325748, масъул секретарь—334808, 325353, секретариат—325750. БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 325778, саноат, капитал қурилиш ва транспорт—325749, қишлоқ хўжалиги—325647, пропаганда—325556, совет қурилиши—325645, фан, маданият ва олий ўқув юртлари—325553, адабиёт ва санъат—325767, ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик—325733, хатлар ва оммавий ишлар—334048, 325354, фельетонлар—325556, фотомухбир—325894.

Р. 08519 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС: 64684. В. 1812. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12